

Приморске новине

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА ХХVIII • БРОЈ 448.

БУДВА, 31. МАРТА 2000. ГОДИНЕ
ЦИЈЕНА 6 ДИНАРА (0,30 ДМ)

УСПОМЕНЕ БЕЗ ДРВОРЕДА

Дошло је време да се у Будви не листају дрвореди. Јер их нема. Они који су у вријеме њене изграђене и њеној расшти били на властим објектима све, а утјеловљене у граду су урадивши ништа, нису, наравно, мислили и на дрвореде. Из интереса, а не због савјета, пројектовали су улице (чијај: Јорсокаке!) нашај и новој традицији, његове трошаре, паркине, једном ријечју - наш живот, лишавајући нас росе (што волим росу!) и правњака, мириса младој лишћа, вечерњег поглаварца у транама док шишина пада на дирке мора.

Човек који овако нечemu санја није ни санјар, није ни заводник јер је за заводнике лош утјеловљен боли о добру као, усушалом, и за све оне који су од Будве најправили руљо и ћејто. Санјар у овом времену нема чији може да има амбиција, осим да се чеше шамо где ће сврби, излажући неуљејшаној друштвеној и недруштвеној себи мој ућност да му се уз подсмијех каже: „Иди и иливај са делфинима!“

Наравно, нема савршених људи, па ни савршених тргова, али има савршених намјера. Савршенство тргова, па и намјера, састоји се и у дрворедима.

Савршенство је и у љејашу улица на којима се у освештаним данама надносе штек тролистале кроње, у плавотину неба и у вечерњим сјенкама - дакле у њиховом изгледу. Такве улице нас истујавају немирима љејшима од оних које стварају празни, пустини, хладни и ћели трошаре, закречени аутомобилима.

Најмање савршенства има у превуским, слијепим улицама, у стијењеним видовима, балконима и прозорима кућа. Свеједно што овако стијењени мој у да нам буду и од користи, захваљујући нашој високоности и срећности да се у свему снајемо. Прозори су нам стотико близу да не можемо да их широм отворимо, али зато ће то да можемо из своје собе, са своја балкона, преко прозора, да ручамо, иијемо кафу или ије рамо карте са комијом за његовим столом. Онима срећнијим може врло лако да се деси да им у средини јутарњег сна пред обавезно буђење и одлазак на посао, преко прозора или балкона, комишиница или комија ускочи у кревет. То су, признајем, позитивне мане наших будванских урбанистичких прегонија, добре стваре живота у традицији без дрвореда.

А шта би штек било да су свих ових једесетак и више ћодина спасали и бујали дрвореди као што је спасала и све више буја гивља у традији у Будви?

Наши животи био би љејши, свеједно што ће је ова духовна окосница не може да искористи. Вјерујем, с ћоја, да би, у нашем традији и љубав била и већа и љејша. У суштини, када расшти сјенке и немири, шећали би, шрчали би, сједели би, држећи се за руке и дрвећем.

Немојмо се расшти на мјесечини:

-Живим да бих ше већа.

А љејова сјеса ће била би све већа:

-Љубави, моја једини мисли, дозивам ше.

Успомене би биле љејше: дрвеће јуноштица и љубави, а љубав јуна дрвећа и јуноштица. Успомене: и наше, и оних који сваке ћодине долазе издалека и бијела свијешта на велика врати мора, али не, нажалост, и ћод наше дрвореде. Јер их нема.

Да има дрвореда Буда би била још љејше обилежени: обиље жена!

Па да, одушевљене, оду шевљене исход дрвореда којих нема!

Једино што мој у да искажем је да у Будви макар једно дрво, макар један сукалиштус, израсле из моја и ћоја. Из тврдога сјемена.

Бошко Богетић

Приспјеле понуде за куповину објекта ХТП „Будванска ривијера“

Најинтересантнији хотел „Могрен“

• Чешери ће понуде за куповину хотела „Могрен“, једна ће понуда за ресоран „Сунце“, а за остале чешери објектија није било заинтересованих • Одлука о ће понудама ће очешком априла • Приликом одлучивања о купцима неће бити битна само ће понуда цјена

На оглас за продају шест објекта ХТП „Будванска ривијера“, који је обављен 7. марта, приспјело је пет понуда: четири за куповину хотела „Могрен“ (највећа је 6.666.666 марака што је за 1.154.166 марака више од почетне цјене) и једна за ресоран „Сунце“. За куповину ресторана „Голубић“ у Светом Стефану, бара „Кастел“ и ресторана „Брежине“ и „Сутјеска“ у Петровцу није пристигла ниједна понуда и они се ако

ција за новинаре 29. марта Миодраг-Мики Раичевић, члан Управног одбора ХТП „Будванска ривијера“ и предсједник комисије која ће разматрати приспјеле понуде и о њима донијети одлуку. - Приликом одлучивања о датим понудама нећemo водити рачуна само о цјени коју је потенцијални купац спреман да плати, него и о програму који нуди, колико је спреман да уложи у тај објекат и обогаћивање туристичке понуде у граду.

вић, донијеће у року од седам дана, односно почетком априла.

С обзиром да је Миодраг-Мики Раичевић и директор републичке дирекције за јавне радове, новинари су његово присуство на конференцији за новинаре искористили и за постављање неких других питања која су актуелна у нашој општини: почетак изградње нове основне школе, завршетак базена и оснивање факултета за туризам.

Спортско-рекреациони базен у Будви прелази значај локалне самоуправе, али он се не налази у програму Дирекције јавних радова па Миодраг Раичевић о завршетку радова на базену није могао рећи ништа више и конкретније.

Чешери кандидата за новог власника

тако одлучи Управни одбор предузећа, могу прdatи не-посредном погодбom.

- За куповину хотела „Могрен“ понуде су дали холдинг компанија „Меркур“, Ратко Бутуровић, „Атлантик менаџмент ентерпрайз“ из Женеве и „Поливус трејдинг“ из Никозије (Кипар), а за куповину ресторана „Сунце“ Ђојко Смиљанић - саопштио је на конферен-

титне су, дакле, све варијанте, не само цијene, и све их треба равноправно посматрати. Нарочито кад је у питању хотел „Могрен“ који је изузетно значајан објекат у Будви.

Одлука о приспјелим понудама четврочлана Комисија, у којој су поред Миодрага Раичевића чланови Радмило Мујовић, Жарко Ђуровић и Лидија Медиго-

- Изградња нове зграде основне школе у Будви је ушла у програм јавних радова и ту подршка државе неће изостати. Ове године у плану су припремни радови око локације и израда пројектне документације на чиму треба да се посебно ангажује Општина Будва - одговорио је Раичевић, наглашавајући да ако се припремни радови заврше bla-

- Одлука о томе где ће се основати факултет за туризам искључivo је у надлежности Универзитета Црне Горе и томе ће се одлука до-нијети веома брзо - рекао је Миодраг - Мики Раичевић оцјењујући да је понуда општине Будва веома озбиљна и да је Будва у најужем кругу кандидата за отварање факултета за туризам. В.М.С.

Интервју „Приморских новина“: Чедо Вуковић, књижевник и академик

ОД САВРЕМЕНОСТИ ДО НАЈДУБЉЕ ПРОШЛОСТИ

(Стране 6. и 7.)

АКТУЕЛНОСТИ

БУДВАНИ СУ ПОЧЕТКОМ МАРТА ГОСТОВАЛИ У БЕОГРАДУ

ПОЗИВ СТАРИМ ПРИЈАТЕЉИМА

Будва је своје љетње издање представила Београду, још док је и календарски трајала зима. Радно, како и треба, упркос тензијама које су подигнуте између двије федералне јединице, упркос робним и другим рампама подгинутим код Пријепоља и другдје.

У „Интерконтиненталу“, већ по традицији, челији људи Јадранског сајма, ХТП „Будванска ривијера“ и Министарства за туризам црногорске владе, окупили су приличан број туристичких посленика Србије, бројне новинаре. Изостали су, нажалост, водећи људи туризма Србије, али.

Јанко Ражнатовић, директор Јадранског сајма поздрављајући старе пријатеље најавио је богат програм ове куће, чија ће реализација умногоме зависити баш од рампи, које може подићи само разум, и још једном позва све који имају интереса да се нађу у халама једине сајамске куће у Црној Гори и око њих.

Владимир Митровић, министар туризма, обећао је да ће љетос море за госте из Србије бити јефтији него лане. За десет процената. - Свесни smo да је платежна моћ нашег човјека на најнижој граници, па ћемо учинити многе напоре за што масовнији долазак гостију из Србије, која је наше главно туристичко тржиште. Боље рећи без тог тржишта црногорски туризам је незамислив. Цијено ће, дакле, бити конкурентне, плаћаће се у динарима и маркама, а итекако ћемо форсирати и компензацију.

Своје аранжмане, рекао је још Митровић, гости из Србије моћи ће уплаћивати као и раније код разних агенција у Београду и другдје широм Србије, како би се избегле извјесне компликације које простиру из прекида платног промета.

Добро дошли туристима из Србије пожелio је и први човјек „Будванске ривијере“ Иво Арменко, који је нагласио да ће ово предузеће у припрему овогодишње сезоне уложити 4,5 miliona maraka. Хотели у Будви, Бечићима, Милочеру, Светом Стефану и Петровцу, рекао је он, добиће ново руко, такође и њихова околина. И општина Будва, нагласио је Арменко, предвидијела је у свом буџету повећана средства

да би добро дошли туристима из земље и свијета била - права.

Новинарима и туристичким посленицима из Србије, Будвани су говорили и о протеклој сезони. Највише министар Митровић који је рекао да је она најслабија у историји бу-

је речено у Београду, бити знатно боља. Очекује се повећање промета у домаћем туризму за 50, а у иностранском за 100 процената. На управо завршеним туристичким сајмовима и берзама у Братислави, Прагу, Милану, Нирнбергу, Берлину, за-

Јефтији за домаће гости: Владимир Митровић

дванасетог туризма, лошија чак и од оне из 1979. године, када је разорни земљотрес порушио већину хотела на Црногорском приморју. Он је објаснио да је током прошлогодишње мршаве сезоне, која је посљедица познатих дојаја на простору СРЈ, на Приморју боравило око 300.000 гостију, од којих је више од половине било из Србије.

Уколико не буде неких засад непредвиђених не-воля, ова сезона ће, како

клучен је већи број уговора с тамошњим туропраторима о доласку странаца на нашу обалу током предсезоне, у шпицу сезоне и послије.

Представљање наше обале у Београду обављено је и филмским записом о великом плановима Јадранског сајма, добром фотографијама и наступом женске клапе „Хармонија“, који је био на-грађен срдчним аплаузом.

С.Ш.Г.

априлу крећу се од 50 до 60 марака за двокреветну собу, док су за једнокреветну собу од 65 до 75 марака.

Долазак првих иностраних гостију у „Авали“ очекују крајем маја и почетком јуна.

• Након завршетка прошлогодишње туристичке сезоне, први гости „Авале“ 18. марта по-ново отворен за гости, а отварање значило првачак туристичке сезоне на Будванској ривијери.

Први овогодишњи гости у „Авали“ били су учесници традиционалног 26. сајмиšа исхране, као и учесници једног броја семинара и симпозијума. Од 20. до 26. марта у овом хотелу одржан је семинар педагога из Црне Горе и

иностранства, са циљем обучавања тренера дјечијих права, као и семинар за инспекторе разредне наставе у организацији Министарства просвете и науке Црне Горе.

Индивидуалне цијene у хотелу „Аvala“ у марту и

ХТП „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ УЧИ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

Политика „броји“ туристе

- За „шминкање“ хоћела уложиће се 4,5 miliona maraka.
- Ако буде штакње на тржишту до краја маја биће отворени сви хоћели.
- Конфликт између државе и републике ће се најдрастичније одразити на туризам уколико освајане овакво сјаје.
- Има наде да ће се аргументи економије превазићи неспоразуми.
- За ширишани туризам веома важна је промоција границе Хрватској.
- Главни смиренци - Русија.

Крај зиме и почетак прве сезоне у хотелима ХТП „Будванска ривијера“ до прије десетак година означавао је почетак туристичке сезоне, а сада је то, углавном, почетак припреме објекта за сезону која се последњих година своди само на љетње мјесеце. Тако су у „Будванској ривијери“ завршили посао око планирања и селекције радова на објектима који ће их довести на пристојни ниво, на ниво квалитета који ће задовољити туристе. Вrijednost планираних радова је око 4,5 miliona maraka, за све је завршена лицидација и већи дио послова је уговорен. С обзиром да „Будванска ривијера“ није у могућности да готовински исплати све радове, плаћање ће се углавном извршити компензацијом што су прихватили и извођачи радова.

- Према планираној динамици послије хотела „Авале“ који је отворен средином марта, уочи сајмова, почетком маја треба да отворимо туристичко насеље „Словенска плаја“, а мало касније „Маестрал“ и „Палас“. Средином маја планирамо да отворимо и све остале хотеле, али то ће, нормално, зависити од тражње на тржишту, од ситуације у букингу - каже Иво Арменко, генерални директор ХТП „Будванска ривијера“ и додаје да се тренутно не може прецизније говорити о предстојећој сезони, првенствено из разлога што актуелна политичка ситуација у земљи није наклонjena туризму, посебно кад је у питању домаће тржиште.

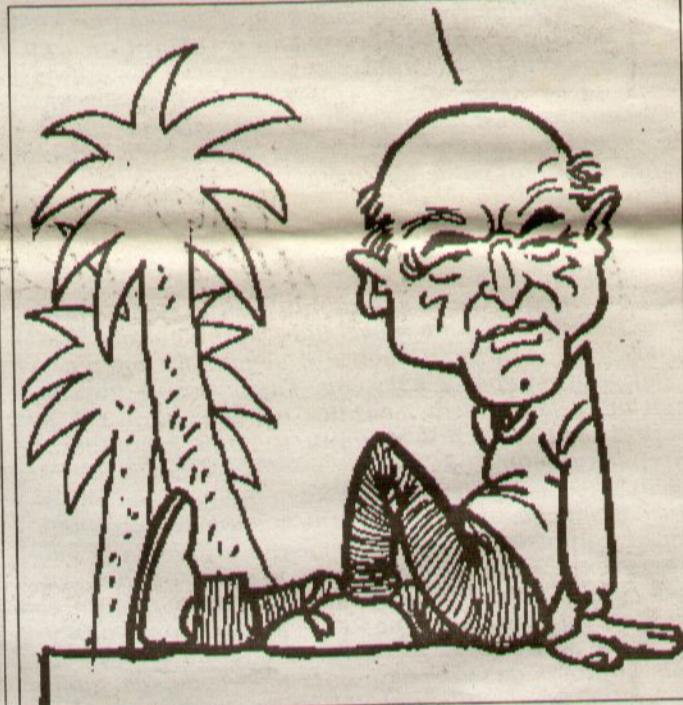
А каква ће бити предстојећа сезона тешко је прогнозирати и кад је у питању домаће и кад је у питању инострано тржиште.

- Када говоримо о изгледима сезоне потребно је сагледати домаће тржиште које сада, у оваквој ситуацији, учествује са 80-85 одсто у туристичком промету и наша је основна брига како ћемо проћи у том дижелу јер иностраним тражњем не можемо надомјестити све минусе које би, евентуално, забиљежили због политичке ситуације у земљи на домаћем тржишту - каже директор Арменко и наглашава да тренутна ситуација није повољна јер ће се конфлиkt између државе и републике највише и најдрастичније одразити на туризам и туристичке токове уколико би остало овако.

- Ми, ипак, живимо у најдружењу се свим овим активностима које се воде на нивоу привреда Црне Горе и Србије. Очекујемо да ће тај економски момент превладати политичким, да ће се аргументи економије превазићи неспоразуми, јер уколико би се само то радило на иностраном тржишту. Ту су и оглашавања, промоције и презентације заједно са туропраторима са којима ХТП „Будванска ривијера“ уговорила закуп капацитета.

- Први резултати нас веома охрабрују с обзиром да

остала ситуација каква је сте то би за нас заиста било једно безнађе, једна трагична, погубна ситуација. Поред тога што не функционише робни промет, не функционише ни финансијски промет, а без финансијског промета веома је тешко говорити о организованом туристичком промету, јер је практично немогуће букирати. Према садашњем стању не желим дајем процену јер би она била заиста трагична за туризам и не бих се ни упуштао у квалификације посљедица, јер се надам да до тога неће доћи. Уколико би се, заиста, убрзо прева-

Аргументи економије: Иво Арменко

зишли ови проблеми онда је потпуно изврсено да бисмо задовољили тражњу и да би имали једну пристојну сезону са домаћег тржишта. То се заснива на процјени наше припреме, понуде, не само у предuzeћу, него и у Будви у цјелини и у овом данас великим приватном сектору. На такву процјену упућује и изражени интереси када су у питању екскурзије, затим конгреси, семинари, што је карактеристика предсезоне. Интереса, дакле, има, али то је још увијек све условно и под знаком питања.

ХТП „Будванска ривијера“ је у великој маркетингашкој активности на иностраним тржиштима. Она се тренутно највише огледа кроз учешће на сајмовима, али било би веома мало ако би се само то радило на иностраним тржиштима. Ту су и оглашавања, промоције и презентације заједно са туропраторима са којима ХТП „Будванска ривијера“ уговорила закуп капацитета.

ХТП „Будванска ривијера“ је у великој маркетингашкој активности на иностраним тржиштима. Она се тренутно највише огледа кроз учешће на сајмовима, али било би веома мало ако би се само то радило на иностраним тржиштима. Ту су и оглашавања, промоције и презентације заједно са туропраторима са којима ХТП „Будванска ривијера“ уговорила закуп капацитета.

ХТП „Будванска ривијера“ је у великој маркетингашкој активности на иностраним тржиштима. Она се тренутно највише огледа кроз учешће на сајмовима, али било би веома мало ако би се само то радило на иностраним тржиштима. Ту су и оглашавања, промоције и презентације заједно са туропраторима са којима ХТП „Будванска ривијера“ уговорила закуп капацитета.

В.М.СТАНИШИЋ

АКТУЕЛНОСТИ

НА ПОЧЕТКУ СЕЗОНЕ

ОДРЖАН САЈАМ ИСХРАНЕ

На Јадранском сајму у Будви 21. марта отворен 26. сајам исхране још традицији прва сајамска манифестација која означава почетак овогодишње туристичке сезоне на Буџанском ривијери.

Због актуелних прилика у земљи број излагача знатно је мањи него ранијих година, али је на овогодишњем саму исхране своје производе изложило око 100 излагача из Црне Горе, Србије, Републике Српске, БиХ, Хрватске и Македоније, као и један број излагача из Италије, Аустрије и Њемачке.

Сајам исхране, најзначајнију изложбу производних могућности југословенске пољопривреде и индустрије прехрамбених производа, отворио је Милутин Симовић, министар пољопривреде у Влади Републике Црне Горе. Он је, између остalog,

рекао да овај сајам као институција, за свој непосредни циљ нема само остваривање комерцијалних ефеката за излагаче већ првенствено служи бољем међусобном упознавању, подстицању производње и тржишности у пољопривреди.

- Овај сајам је истовремено и прави медијатор валоризације пољопривредних и туристичких ресурса, стратешких грана привредног развоја Црне Горе, а то су компаративне предности које дају могућност, шансу и перспективе рекао је Симовић.

Као и ранијих година, сајам исхране на Јадранском сајму је трајао четири дана и завршен је 24. марта.

Р. ПАВИЋЕВИЋ

Поздрављајући присутне

ШТО ТИ ЈЕ, МОРЕ, ТЕК СМО ПОЧЕЛИ
ДА ИДЕМО ИЗ САЈМА У САЈАМ...

Јадрански
САЈАМ

НЕИЗВЈЕСНА ТУРИСТИЧКА СЕЗОНА

• У трапу хоћели "Авала" у Будви 20. марта одржана сједница Управног одбора Привредне коморе Црне Горе на којој је разматрано стање, могућности и перспективе развоја туризма у Црној Гори

На овом скупу који су чинили најпознатији директори црногорске привреде, а којим је председавао Владимир Вукмировић, председник Привредне коморе Црне Горе, констатовано је да без стабилизације политичких прилика у земљи није могуће говорити о "правом" туризму и пројектовању туристичког промета у Црној Гори. Но, и поред тога треба чинити све, како је рекао Иво Арменко, генерални директор ХТП "Буџанска ривијера", да се на нивоу Владе Црне Горе и њених фондова, дијелом премосте сложени проблеми који овогодишњу туристичку сезону чине неизвјесном. Он је нагласио да је у оваквим околностима нужна помоћ туристичкој привреди како би се сачувала материјална база и колико-толико створили услови за долазак туриста.

Владимир Митровић, министар туризма у Влади Црне Горе, истакао је да се туризам никада није налазио у тежкој ситуацији, нагласивши да је без средстава тешко било шта урадити. Он је рекао, да ће Влада Црне Горе и овом приликом дати одређени допринос припреми туристичке сезоне, али то, на жалост, неће бити довољно.

Највећи проблем ове сезоне, по оценама министра Митровића, биће изостанак домаћих гостију из Србије због тамошње економске ситуације па ће, како је рекао, овогодишња туристичка сезона у великој мјери зависити од тога хоће ли и у коликом броју доћи туристи из Србије.

Митровић је саопштио да је неизвјестан и долазак гостију из Македоније. Њихов долазак зависи и од тога да ли ће бити отворен қоридор преко Косова. Заложио се и да несметани долазак гостију из Босне и Херцеговине, предлажући да им се омогући долазак у Црну Гору само уз личну карту, уз знатно смањење или чак укидање дажбина које се плаћају за улазак аутомобилом у нашу републику.

Истакао је и проблеме у превозу иностраних гостију до Црне Горе, наводећи да црногорска авио-компанија "Монтенегро-лајнз" није још у могућности да одговори све израженијим потребама туристичког тржишта. Он је и овом приликом указао на нужност укидања виза за иностране госте јер са визама не можемо рачунати на масовнији долазак туриста из иностранства, рекао је министар туризма.

Директор Хипотекарне банке из Подгорице Слав-

ко Дрљевић је изразио спремност да ова банка, већ за ову туристичку сезону може туристичкој привреди омогућити кредите у укупном износу од 15 милиона њемачких марака, али уз гаранцију да ће се та средства враћати.

Након опширне расправе је закључено да је неопходно обезбедити стабилност друштвеног амбијента као незаобилазног фактора за нормално одвијање туристичког промета. Неопходно је инсистирати на укидању виза за иностране туристе како би се и на тај начин створиле могућности за масовнији долазак гостију из иностранства.

С обзиром на стање туристичких објеката закључено је да треба успорити или да извјесно вријеме одложити њихову категоризацију, а указано је и да би било неопходно пронади банку која ће кредитирањем олакшати тешкоће туристичких предузећа и омогућила им квадитетну припрему сезоне.

Састанку Управног одбора Привредне коморе Црне Горе у Будви, присуствовали су и министар пољопривреде у Влади Црне Горе Милутин Симовић и потпредседник Привредне коморе Југославије Драго Шофранац.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

Коментар

ДА БИ БИЛА ПРЕСТОНИЦА...

Много је обећао... Добро је назначио што треба чинити, само нека испираје... Да ли нам све што треба...

Ове и њима сличне реченице изјаварили су наши грађани након инаугуралне беседе новога првогачелника Будве који је, изједавајући уобичајену фразеологију, примијењивашу у досадашњој пракси, веома конкретно и побројао њослове на којима се мислила највише антажовати. Наравно са својим сарадницима и у дојвору са надлежним рејубличким инстанцијама. Учинио је што, дакле, шакашавши, не одређујући сопствено „рег јошеша“, јер и није шолико бишло с којеј крају треба почети. Или наставиши започети. Али доволно прецизно да се након испека мандата учинио или так неурађено може инвентарисати.

По овом крају ћемо на „ултимум“, а овом утиликом нешто о почетка. Овом аутору, који је свједок и хроничар развоја буџанске оивичене у посљедње три деценије. Утицак након именитој настапајући првог грађанина Будве, најкраће сажето ће љаси: маркиран је нужни послови. Свјесан сам да ће бити компетира у стилу „сјисак жеља је лијеј“, „било је и раније сличних обећања“, „имамо ли пар за све то“ и шако редом. Моја скромна елаборација шим поводом, уважавајући сва мишљења, па и ова из претходне рачунаре, настоји да, колико је то дозвољено у овој врстама, образложи став о оправданости „одређене прасе“. Уз ствару, већ овјештају консултацију да један грађ, оивичину, рејон и шако редом, чине кадрови, иштапе: има ли што логичније него, условно речено, заокружити школску пиратску? Прецизније: омогућиши онима који то хоће и жеље да у свом грађу, ликову, сјеснији се постапају; сјесну факултетску диплому. С друге стране ће доказано, има ли тај баш иштапа нелогично да у најтуритичкијој оивичини у грађу, у којима су хоћели индустрија и привреда једини, постоји факултет на којему ће се школовати млади који су се оправдјелили за овај посао? Где ће на најбољи могући начин да повежу теорију и праксу. И да до факултета стижу не трајајући се и шијеснеши се у тој једној згради вршића и основне школе.

Наши туристички престоници, како је најчешће зову, да би шијеснаму заокруживала, има и друге обавезе, које су именитој првогодом, шако набројане. Изјада ће затворенога гливара и ватерполо базена на Словенској плажи, који посјећа постало на постепско зига-

ње Скадра, мора бити завршена што ће. Грађ који има прволикаша у ватерполу, све више младих који су окренути сјорту, који жели да шоком зиме буде мјесец тјеђе ће се примијењати сјортиши и одржавати шакмичења и супрети мало више рана и значаја, шакав објекат мора да има. Требало је, истине, и раније да ће прегвиди и изјади, али...

Дуго већ није у реду да грађ, ствар чак гравије и то гајише година, доказе о својој глујовјечности и веома бурној испоријској и културној праштости, чува скривене у деноноћи својих здана. Далеко о очију оних који желе да „чијају“ о његовом праштости у музеју. Таквих је експоната више од 4000, значе право боташишво археологије, а чаме у дебелим сандуцима. Музеј археолошки, гакле, што ћеје, шако и етнолошки.

Комунална инфраструктура, основ сваког уређеног грађа и оивичине, посебно је важна. За туристичка мјесна као што су наша и значајно више. И више праштовара и више ћаркин праштпор и већа расјејаша, учиниће да Будва заиста буде туристичка мештапа.

Да грађ оивеш буде грађ, мора имати и оно о чему се најмање ћрича (јасно и због чега): његова пробља и кайелу. Замјеђају нам, с правом свакако, да мртваче испраћамо из стамбених зграда и приватних кућа на шијесна и неуредена баш пробља. И домаћи, а шек ће иштакајући што чиниши и сјарни праштари који ће све више сизиши.

Господин Ворћије Прибиловић, новоизабрани првогачелник оивичине, Будвани који воли свој грађ, јасно је одредио будуће активности. Вјерујем да и они који пољашки мисле другачије од њега, и они други и трећи које пољашки не занима, желе да Будва учиниши буде први грађ. Затим туристички цензор, домаћи и међународни. А да би била и што и још поштапо, у најбољем смислу, нужно је најростије да има објекти и установе о којима је било ријечи. И наравно друге који ће се грађијиши паралелно и нешто касније. Јер, и грађ и цијела „ривијера бисерних плажа“ има и амбицију и реалне основе за даљи, мној бржи и свесрђанији развој. Зато, вјерујем да неће баш звучати сасвим социреалистички, учиниће ишјединачно што више да се планирано реализује. Што је могуће ћрије. Јер, знатно је одавно, ако има воље и жеље, наћу се и паре. И у временима бешијарице и материјалне оскудице свакојаке.

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

РЕКОШЕ ДА ЂЕ ОВДЈЕ
УСКОРО БИЋИ СПОРТСКО
РЕКРЕАТИВНИ БАЗЕН!?

„МОГРЕН“ ПУН ГОСТИЈУ

Хотел „Могрен“ је од 20. марта, па до почетка априла био попуњен гостима, највише захваљујући учесницима сајма ис-

храни и једном броју семинара који су се тих дана одржавали у овом хо-

телу.

Капацитети хотела у

попуњени 100 посто, што значи да је у хотелу боравило свакодневно 60 гостију.

Р.П.

АКТУЕЛНОСТИ

ЈП „ВОДОВОД И КАНАЛИЗАЦИЈА“ НА КРАЈУ ЈЕДНЕ И ПОЧЕТКУ НОВЕ ПОСЛОВНЕ ГОДИНЕ**КОЛИКО ПАРА, ТОЛИКО - ВОДЕ**

• Тешка пословна година завршена ћубишком, али охрабрује што су водоводни и канализациони систем функционисали усвојено • Предложено нове цијене воде на нивоу из претходних година и сличне цијенама у Цетињу, Котору и Тивту • Хидромашинска опрема на водоводном и канализационом систему углавном дошајала и штражи већа улагања • За боље водоснабдевање и функционисање канализационе мреже Програмом инвестиција планирано милион марака

Управни одбор јавног предузећа „Водовод и канализација“, на сједници одржаној 27. марта, усвојио је показатеље пословања предузећа за 1999. годину, информацију о постојећем стању хидромашинске опреме на будванском водоводном и канализационом систему, Програм инвестиционих радова на водоводном и канализационом систему за 2000. годину и финансијски план за 2000. годину.

Прошлу, изузетно тешку пословну годину, ЈП „Водовод и канализација“ је завршило са губитком од 2.831.007,37 динара (141.550,37 ДМ). Укупан приход са ревалоризацијом износио је 123.913.567,34 динара (61.955,678 ДМ) а расходи 126.744.574,70 динара (6.337.228,74 ДМ). Приходи су настали углавном продажом воде, а у расходима највећу ставку представља трошак електричне енергије који, с друге стране, највише утиче на формирање цијене воде. Пословни резултат, процјењују у предузећу, је максимум који се могао постићи бег свега што је утицало на пословање „Водовода“ у прошлој години. Више од показатеља пословања, међутим, задовољава што је испорука воде и функционисање водоводног и канализационог система било сасвим успешније.

Тешкоће пословне године драстично су се одразиле и на примање запослених радника. Тако је просечна зарада у 1999. години била 1.339,15 динара што је и номиналном мање него претходне године када је просечна мјесечна зарада по раднику била 1.945,00 динара. То јеноминано мање за 31,47%, а реално знатно мање него 1998. године.

Двојне цијене

Усвојеним планом за 2000. годину предвиђено је да продамо 2.520.000 кубика воде што је у просеку 10,7% више (9,4% код грађана и 11% код привреде и ванпривреде) у односу на 1999. годину када је пројато 2.277.400 кубика воде, а 14,6% мање него у 1998. години - каже руководилац службе рачуноводства ЈП „Водовод и канализација“ Милан Ивановић и истиче да је у циљу остварења плања и покривања расхода приходима Управни одбор усвојио предлог за повећање цијене воде.

Према том предлогу цијена воде у мјесецима јануар, фебруар, март, април, мај, новембар и децембар била би (као и сада) за грађане 0,50 ДМ, за кубик воде а за привреду и ванпривреду 1 ДМ. У љетњем периоду, за мјесец јун, јул, август, септембар и октобар, цијена

би била већа - 0,70 ДМ за грађане, а 1,40 ДМ за привреду и ванпривреду.

У „Водоводу“ сматрају да су то реалне цијене и да су оне приближно на истом нивоу као претходних година. Тако је у последњих четири године просјечна цијена кубика воде за грађане била 0,67 ДМ, а за привреду и ванпривреду 1,33 ДМ. Према новом предлогу просјечна цијена за грађане је 0,60 ДМ, а за привреду и ванпривреду 1,20 ДМ. Сличне цијене кубика воде за грађане, односно привреду и ванпривреду су терпнот и у најближим општинама: у Цетињу 0,41 и 1,63 ДМ, у Котору 0,60 и 1,20 ДМ и у Тивту 0,73 и 1,56 ДМ. У Тивту потрошачи још плаћају и тзв. претплату по водомјеру која износи 1,68

пумпних агрегата да би се у случају квара извршила брза замјена. Стање пумпних агрегата је добро и у црним саницама Подгора и Утрга и на изворишту Сјенокос, али је недостатак што нема мјешара протока на потисним крајима у црним саницама Подгора - Утрг што представља велике проблеме у смислу стапног праћења рада појединачних пумпних агрегата.

Велики недостатак овог подсистема је што нема резервних пумпних агрегата у црним саницама Подгора и Утрг и изворишту Сјенокос, па се врло брзо негативно региструје сваки квар на пумпном агрегату, посебно у периоду максималне дневне потрошње и љетњем периоду.

Дотрајала опрема
На канализационом систе-

му прекида електричног напајања, замјене агрегата, или оправке. Изузетно је угрожен аутомаски рад свих црних саница на фекалној канализацији због дотрајаљости ормана и склопки, а оне се све налазе у близини обале.

Да би водоводни и канализациони систем могли несметано да раде ЈП „Водовод и канализација“ је припремило Програм инвестиционих радова који би морали да се ураде до 1. јуна ове године да би се свим потрошачима омогућила боља снабдевеност водом и сигурно функционисање канализационе мреже.

Централно питање овог Програма у дијелу радова на водоводној мрежи су геолошка истраживања у смислу обезбеђивања додатних количина воде, а предвиђени су и радови на повећању сигурности у његовој експлоатацији - како директор ЈП „Водовод и канализација“ Стеван Вучетић наглашавајући да водоснабдевање представља лимитирајући фактор развоја овог подручја и Општине Будва треба да пружи помоћ у његовој реализацији. Он, такође, истиче да би у том смислу сва расположива средстава за радове на водоводном и канализационом систему објавио Радомир ЈП „Водовод и канализација“ како се не би радило на два колосека.

Програмом су предвиђени и радови на повећању поузданости канализационог система, посебно замјена дотрајалних пумпних агрегата и изградња нових канализационих кракова. Планирамо и изградњу резервних подморских испуста, а све инвестиције на канализационом систему су веома значајне јер се деградира квалитет морске воде на шта јасно указују извјештаји ЈП за управљање морским добрим Црне Горе.

ЈП „Водовод и канализација“ ће Општини, као оснивачу предузећа, доставити своје предлоге и ставове о побољшању водоснабдевања и функционисања канализационог система очекујући пуно разумевања јер ова два система траже стална и све већа улагања.

В. М. СТАНИШИЋ

ПЛАНИРАНЕ ИНВЕСТИЦИЈЕ

Програмом инвестиционих радова ЈП „Водовод и канализација“ је предвидио: хидрогеолошке истражне радове, реконструкцију магистралног цјевовода код Смоковог вијенца, ревитализацију бушених бунара у кругу црне станице „Подгора“, набавку резервног пумпног агрегата у црној станици „Подгора“, реконструкцију муљних испуста, замјену ваздушних вентила, уградњу пловака код резервоара на доводу воде, заштиту непосредне санитарне зоне на изворишту Челобрдо, израду водоводних кракова у насељима Борети, Госпођиница

и Подкошљун, реконструкцију водоводног крака за Јај и оправку дизел агрегата у црној станици Режевићи - све у вриједности од 400.507,63 ДМ. Вриједност планираних радова на канализационој мрежи је 596.368,37 ДМ а обухваћена је санација дозажног базена на комунистичкој станици „Завала“, набавка пумпних агрегата у црним станицама Будва 1 и Будва 2, изградња канализационог крака у насељу Борети, снимање и санација подморских испуста, изградња резервног подморског испуста у Петровцу и изградња канализационе мреже у насељу Свети Стефан.

ДЕМ за грађане, а 4,68 ДЕМ за привреду и ванпривреду и из тих средстава ће се омогућити замјена постојећих и уградња нових водомјера. Такву практику намјеравају да уведу и у будванском „Водоводу“ јер је у постојећој цијени воде укључено само одржавање и баждарење водомјера.

Управни одбор је усвојио и информацију о стању хидромашинске опреме на водоводном и канализационом систему у којој је констатовано да је она, у њелини, дотрајала и да тражи хитне и знатна улагања средстава. Тако су у црној станици Режевићи сви пумпни агрегати дотрајали, стари су 25-30 година, а њихове техничке карактеристике не одговарају садашњим условима експлоатације. У црној станици Буљарица, која је посебно значајна за снабдевање водом Петровца и Буљарице, пумпни агрегати су у добром стању, али нема резервних

и мјеста је још лошије и алармантније. Сви пумпни агрегати су дотрајали тако да нису у могућности да испуни садашње захтјеве. Тежи проблеми су у црним станицама Будва 1, поред зграде поште, Будва 2, поред хотела „Парк“, и Пржно. Изградња резервних подморских испуста код Поште у Будви, на Словенској плаžи и у Петровцу је изузетно значајна за функционисање канализационог система, јер је пројектном документацијом предвиђена њихова функција у периоду прекида рада црних станица (у слу-

УЗ ДАН ЖЕНА**ПРАЗНИК ОБИЉЕЖЕН АКЦИЈАМА**

• Чланице Организације жена Будве, на челу са предсједнициом Бранком Поповићем, ослучиле да овојодишињи „женски“ јазник не обиљеже само класичном прославом већ и низом акција сироведених у мјесецу марта. • Акције почеле већ њочешком мјесецу подјелом чланских картица чије је графичко ријешење гала јочасна чланица Марција Кузњићевој. Годишња чланица износи само десет марака и то једну марку мјесечно.

Организације жена Будве, Бранка Поповић, најзначајнија акција у марту била је организација концерта и куповина халјина стилизованим ношњама за градске вокалну групу „Хармонија“ у износу од 2800 марака. Новац су прикупљали саме жене, а покушале су да добију десет новца од колективе и институција у граду који често ангажују „Хармонију“. Халјине је урадио модни студио „Монте стела“ из Подгорице. Концерт је одржан 10. марта у амфитеатру средње школе „Данило Киш“ у присуству грађана и гостију, предсједница и представнице организације жена из Херцег Новог, Бијеле, Тивта, Котора, Бара и Улциња. Послије концерта је, у част гостију и кланице, уредио вечера у ресторанију „Бранко“.

Најзад, 8. марта, Организација жена Будве у сарадњи са ХТП „Бока“ приредили су велики поступак за оне жене које имају чланску картицу организације. Још једна активност жена Будве

дана је у средњој школи „Данило Киш“, Будва

ПРОГРАМ ПРОСЛАВЕ

12. априла (сриједа) - амфитеатар средње школе „Данило Киш“.

20.00 Представљање књиге Божане Јелушић „Митско у романима Михаила Лалића“. Учествују књижевник и академик Чедо Вуковић, проф. др Јубишић Јеремић и академик Радомир Ивановић.

13. априла (четвртак) - амфитеатар средње школе „Данило Киш“.

10.00 Свечано отварање манифесације Поздравне ријечи:

Срђа Поповић, директор школе, Драган Кујовић, министар просвјете и науке Црне Горе, Ђорђе Ђорђијевић, предсједник општине Будва.

Вида Огњеновић: Бесједа о Данилу Кишу.

Додјела награда за најбољи литерарни рад ученика на наградном конкурсу, представљање овогодишњих бројева листа „Пешчаник“, изложба слика Новака Бубања.

11.00 Коктел у холу Школе.

11.30 Округли сто: „Предстојеће реформе у средњој школи у Црној Гори“. Учествују: Драган Кујовић, министар просвјете и науке Црне Горе, Радован Дамјановић, помоћник министра просвјете и науке Црне Горе, Божидар Шћепановић, главни просвјетни инспектор, Мирко Шиповац, пензионисани просвјетни инспектор, Вјера Ковачевић, начелник правне службе Министарства просвјете и науке Црне Горе, Вук Џеровић, виши савјетник у Министарству просвјете и науке Црне Горе, Саво Пејовић, просвјетни инспектор, Владо Вуковић, самостални савјетник у Министарству просвјете и науке Црне Горе, Мирко Масловар, директор гимназије „Стефан Митров Љубишић“ Котор, Јарко Тујковић, директор СЦ „Младост“, Тиват, Светислав Бакић, директор гимназије Слободан Шкеровић, Подгорица, Божидар Вукчевић, директор гимназије „Стојан Јеровић“, Никшић, Драган Перовић, директор електро- металске школе, Никшић, Вељко Зарубица, директор машинско- металске школе, Никшић, Милисав Гробовић, директор средње стручне школе за туризам, угоститељство и трговину „Сергије Станић“, Подгорица, Радосав Милошевић, директор ликовне школе „Петар Лубарда“, Цетиње, Илија Дајчевић, директор уметничке школе за основно и средње музичко и балетско образовање „Васа Павић“, Подгорица, и Срђа Поповић, директор средње школе „Данило Киш“, Будва.

12.00 Кокtel у холу школе.

20.00 Представљање другог кола сабраних дјела Чеда Вуковића („Брђовићи с Каручом“, „Под Скајом“ и „Изби буна“).

Учествују: академик Ново Вуковић, академик Радомир Ивановић, доц. др Зорица Радуловић, проф. др Ненад Вуковић, проф. др Синиша Јелушић, др Радослав Ротковић и мр Божана Јелушић.

12.00 Кокtel у холу школе.

20.00 Представљање другог кола сабраних дјела Чеда Вуковића („Брђовићи с Каручом“, „Под Скајом“ и „Изби буна“).

Учествују: Мило Краљ, књижевник, Вук Џеровић, књижевник, Бошко Богетић, књижевник..

Завршна ријеч организатора скupa.

две

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

ЧЕДО ВУКОВИЋ,

- **Будва за мене остваје бескрајна зајонешка и изазов**
- **А ипак, у црногорском процијеју гори људска свијећа - не могује ушулиши вјештине**
- **Све бих да освијештим изнуђура, као сажету синтезу**
- **Како помислиши да си нашао, шек онда почине исцешинско трајање**
- **У свакој стварности постоје извесне мојућности**

Већ дуги низ година наш суграђанин је један од најзначајнијих црногорских и југословенских књижевника, Чедо Вуковић. Овај разговор са писцем романа "Развоје", "Висине", "Мртво Дубоко", "Поруке", "Судилиште", "Синови синова", "Ријека", са једним од најчитанијих писаца за дјецу ("Свемоћно око", "Летилица професора Бистроума", "Тим Лавље срце"), са писцем драма "Хармонија", "Митски декамерон", "Снови микрокозма" - уприличен је у част једног јубилеја - осамдесет година живота и шездесет пет година списатељског рада Чеда Вуковића.

Древни град и умјетник нашли су нити које их вежу, и Будви, коју су њени знаменити синови по правилу вољели издалека, попут Крста Ивановића, Стјепана Зановића, па и самог Љубише, додогдила се, најзад, ријетка и дубока оданост великог ствараја.

• **Овај разговор схватила сам као покушај истраживања. Ваљало би освијетлiti извесна својства Вуковићевог дјела. Ту су и ауторови погледи на живот и вријеме, на чин писања.**

- Једино тако. Одиста, писац не би требао да говори о својем дјелу - то му и не припада. Вјерујте, није ми сад лако премости временски итворачки понор између себе и онога што сам деценијама исказивао на хартији. Осим тога, писац је могао знати садржину и смисао онога што пише, али није био посве свјестан себе и самог творачког чина. Чини се да све то тече спонтано, па ми често остаје неухватљив онaj флуид, оне танане нити између списатељских замисли и самог остварења. Но, ако бисмо заједнички кренули у истраживање, писац ће се одазвати према својим моћима.

• **Београд, Петиње, Подгорица, Будва - ово су средине у којима сте живели и стварали. Приближавајући се мору, Медитерану, као да сте се селили и кроз вријеме: од савремености до најдубље митске прошlosti. Можете ли нам о томе нешто рећи?**

- Вјерујте, суштински

је дар за писца - живјети у Црној Гори, у тој малој земљи међу световима. Кад само помислим: све ријеке црногорске извиру у самој Црној Гори, а онда теку у разним смјеровима, за друге сливове - оне би да свијет обгрле. Тако, чини ми се, и списатељска мисао и сва осјећања и све унутарње свјетlostи извиру ту, на црногорском тлу, а онда теку према далеким просторима и временима. Чини се да пишчеве ријечи желе да обгрле и оно што је извorno и оно што је свељудско. Ту је, свакако, и онај закорак од ововременог и стварног - према митском....

• **Ту је и Будва - као мотив и као подстицај.**

- Свакако. Неизмјеран је дар за мене - живјети у Будви. Ту сам сада ја, искрај Комова, горштак по рођењу. И шта? Учини ми се да ме воде двије грчке ријечи. Ево, катабазис - да ли ја силазим са планинске висије на морску раван? Или то силажење бива анабазис - или се одиста успињем уз свјетлосну љеастицу приморске падавине, са тешком торбом оводањем на рамену? Или сам на пресјеку та два смјера: силазим и узлазим у исти мах, па једна рука струже букову мезгру, а друга бере алатасту мрис жукве? Или све то (једно и друго и треће) тражи одговоре на хартији, а испод још топлих редака остаје тајна недодирнуте бјелине... И гле, митска ријеч, овде у Будви, хтјела би да буде и митотворна.

• **У изјесном животном и стваралачком добу, које се поклапа са доласком у Будву, појачало се Ваше интересовање за психолингвистику, за етимологију, за феномен ријечи уопште. Због чега?**

- Често се нашалим: био сам знак узвика, сад сам знак питања. Савијала се кичма, а хтио бих да и ја и ријеч ходимо усправно. Али, ево, дође и мени вријеме запитности и преиспитивања. Шта ја то, заправо, ради? Шта јесте роман? Шта јесте ријеч? Сада ми није могуће одговорити. Можда би одговоре вјало тражити у самој сржи романа или у ријечи, која - како би рекао Хераклит - "воли да се скрива"... А ево, код Будве се сијеку двије димензије свега: хоризон-

ОД САВРЕМЕНОСТИ

далеке микенске старије потиче и ријеч "хармонија". И тако даље.

• **Мит и легенда су на различите начине присутни у Вашим дјелима. Да ли је будванска средина на то више утицала?**

Један текст о Будви почео сам реченицом: "Знаш ли, путниче, на који ступаш праг?" Исто питање могао бих и себи поставити. Јер, био сам и јесам путник - списатељ. И гле, моје ријечи о Будви као да не одлазе у прадавину - оне су већ

бојим се упрошћена одговора. Кроз романе гледано, чини се: бујице, пожари и олује откривају сива ребра стијене. То су најезде, ратови и помори по Црној Гори. А она стално распонућена - између племенског ускувића и видика про-сјећене државе, између отпора и издаје, између затворена небосклоне и ширине у њедрима, између хајдуције и неписаних етичких норми, између крвне освете и човјекољубља, између себе и себе... Распонућена Црна Гора. А ипак она воли своје црно име. А ипак, у црногорском процијеју гори људска свијећа - не могује утулити вјетрине.

• **Иако се сва три споменута романа могу одредити као историјски роман, Ваше приповједачки поступак мијењао - мијењали су се сензибилитети, средства књижевног израза и њихова техника. Шта је на то утицало?**

- Не могу да објасним. Можда је то, у мени, природан ток - од нечега ка нечemu, у суштини истобитном. Како и зашто, тек - није ми више при срцу да пишем прозе, засноване на описном и наративном исказу. Та "бољка" снашла ме је прије четрдесет и пет година, док сам низао монологе у роману "Мртво Дубоко" - ни трага од описа и нарације, све је у монолозима личности. Она је дошло до осцилирања, до комбиновања монолога у нарацији (у "Судилишту", рецимо). У новије вријеме као да се враћам себи - све бих да освијетлим изнутра, као сажету синтезу, као исповијест, као бесједу на гори без горе. И тако.

• **Колико сте вјеровали историографији? Да ли сте тежили да откријете историјску истину, па да пишете роман? Како сте решавали проблем аутентичности и истинитости историјске грађе?**

- Историографију сам примао само као субјективне пројекције историчара - и ту су се рефлектовали црногорски расколи и двојна и тројна свијест Црне Горе о себи. Зато сам се окрео својим истраживањима. И ја сам се нагујао архивске прашине - оне стварне и оне која у слојевима прекрива изјесне датости. Био је то узбудљив сусрет са писаним траговима и још живим предањем (сазнам: од мене према прецима броје се пасови, од мене према потомцима - колена). Затим, одлазио сам на мјеста бојева, разних догађаја и слично.

• **Да ли сте писали историјске романе стога што нијесте би-**

ли задовољни истином историографије? Да ли је истинитост историјске грађе услов за вриједност литературног дјела? Да ли је, такође, искуство са Вашим романима савремене тематике утицало на приступ историографији?

- Чини се да ме је водило суштинско осјећање: имао сам готово иста поимања и исти творачки однос према забивањима из прошлог и мојег вијека. Писати о старим божјевима (за "Поруке") или о рату из моје младости - бива исто. Разлика је само у ономе што претходи писању: лично искуство или стара грађа као посредник. Иначе, од квалитета употребљене грађе увјелико зависи зграда, а саздање књижевног дјела зависи од "грађе" у списатељу. Но, траје дилема: желим ли бити савременик давно минулих личности или њих доживљавам као своје савременике? Или се једно и друго спаја на некој неухватљивој црти?

• **Иста грађа може бити условом безбрзних комбинација у умјетничким дјелима. У чemu је суштина Ваше престилизације и преобликовања грађе да би се успоставио нови и сложенији систем унутрашњих и значајних веза? Било би занимљиво да за пример узмете "Синове синова".**

- Грађу нијесам доживљавао као објекат, већ као сараднички субјекат - сазнајни, инспиративни и творачки у исти мах. Осим тога из спајачне природе историјске грађе ваљало је развијати изјесне динамичне смјерове. Стога вјерујем: динамични субјекат грађе остваривао се у пенталогији "Синови синова". Из сложеног тока претворбе издајио бих два битна својства: однос према времену и однос према знаку. Само условно, временом нијем овако: космичко, историјско, календарско, лично (како га откуцаја срце) и књижевно (како га откуцаја срце ријечи). Историјско вријеме, означено годинама и датумима, писац знатно сажима (корице, поглавља, редови, ријечи). Громаду историјског времена писац ваја у ново, личним дахом продахнуто саздање са ликовима (сјећам се Роденове скulpture "Грађани Калеа"). А и сада ријеч као да се кали: од хладног свједока у грађи, у знаку се буди живи, свјетлосна природа - у њедрима књижевног дела.

• **Да ли сте и на који начин настојали на "онеобичавању"**

Суштинско својство ријечи: Чедо Вуковић

књижевном дјелу. Или, рецимо, сам најавио града Будве...

- Одиста, Будва - ријеч инспиративна и у исти мах тајанствена. Као неукусну шалу одбацујем ону сладуњаву верзију - нека "буду два"... Са дosta разлога назив се повезује са митом о Кадму и Хармонији и њиховим воловским колима (ослон на грчке назив за вола). Спомиње се, рецимо, и "бута" - билька оригано. Стари хеленски аутори називе: Бута, Бутова, Бутова Бутоба... Но, ћаво ми не да ми овде легне на хартију, нека вјетар разгрне и разигра слојеве ријечи. Или је Будва "крива" за наносе лирске и патетичне у неким мојим исказима.

• **Ваша три романа - "Поруке", "Судилиште" и петотомни роман "Синови синова" - обухватају историју Прне Горе од Петра I до шездесетих година XX вијека. Да ли сте, пишући овај дјел, открили неке квалитете и смисао пријеорске историје?**

ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

КЊИЖЕВНИК И АКАДЕМИК

ДО НАЈДУБЉЕ ПРОШЛОСТИ

на измјени оптике у приказивању црногорске историје (или, у доцнијим остварењима, митске грађе)?

- Ради се, прије свега, о вишеслједеном удаљавању од нечег извornog. Ево: хеленски мит о Одисеју, па Хомерова верзија, па Џојсов „Уликс“. Или, пловидба ка Црном мору, па мит о Аргонautима, па спјевови Аполонија Рођанина и Калимаха, па удаљено Пекићево „Златно руно“. Хајде да се сјетим и својег искуства. Његош је био у Пскову, у некој врсти заточења, чекајући царску милост. О томе читам записе Јевта Миловића - на основу докумената. Онда замишљам (у „Судилишту“): Пјесник сједи у салону и слуша како ћерка губернатора Пешччрова свира на клавиру ондашње романсе; тад се на страницама романа развија мотив о потиснутој љубави и покреће се мисаono-емотивна драма (једно јесте у мукама Црне Горе, друго у Пјеснику, треће у тренуцима саме сцене и - све бива сплет и преплет). Затим, бар што се мене тиче, радије бих да све гледам изнушта и у обрнутој перспективи (попут иконописца, о којима говори Успенски). Уз све то, око би да потражи нове изазове у миту или би да види рањену дугу или онај скривени, доњи дио њена круга.

• **Василиј Кандински каже да класични сликар баца десет погледа на модел, а један на платно, док модерни сликар баца десет погледа на платно, а један на модел. Ави - при стварању историјских романа?**

- Просто речено, покушавао сам да од доступне грађе саздам изјестан свјетlosni мост између себе и минулог времена. Пратећи двосмјерно зрачење, прелазио сам преко тог моста не-брож пута - у оба смјера. Ослушкивао сам како у грађи мирује шапат давнина, простора, збијања и негдашње атмосфере (дух времена и дух мјеста). На том нивоу примам са опрезом истину коју ми грађа нуди. Јер, грађа је само извор за изјесну (опет релативну) списатељску истину. Парменидово „Истине непокретно срце“ треба да се покрене, да се огласи. И моја је девиза: кад помислиш да си нашао, тек онда започни истинско трагање. Уосталом, грађа се у књижевству добрајује и надирајује. Оно што је у ријечима свјетlosne природе - нека бива и свјетлотворно.

• **Користили сте у својим дјелима докумен-та и пјатете (постмо-**

дернизам - односно оно што се сматра његовим суштинским својством, постојао је много прије него што је настало његов звучни назив). Шта нам можете рећи о монтажи или о колажу, као поступцима обухватња и оживљавања историјске грађе? Можете ли то илустровати примјерима из „Порука“ и „Судилишта“?

- Назначили сте оно што се да разабрати на страницама „Порука“. Одиста, ту сам донекле „робово“ обимној грађи која ме је са свих страна прогонила. Нијесам успијевао да градим слободнију романеску структуру (као, рецимо, у „Судилишту“). Хронолошки сам низао поглавље и долазило је до преплићања - час је ту изјесна чињеница, глас саме грађе, а час слободно измаштана епизода. Речимо, користим изјештаје калуђера Алексеја о бојевима на Височици и Крусима, па они бивају „прогрушани“ сценама које ми је машта дошпнула. Или управо ту уплатем причу (чуо сам је од Милосава Бабовића) о дјечаку, којем су сви домаћи спаљени у кући, па он узима пушку, много дужу од себе, и ступа пред Петра Првог - хоће и он у бој. Или, у почетној сцени „Судилиште“ сутерише се детаљ: Његош баца у море хартију, коју жели предати тајни. То потиче из петровићког предања. Извора је много, а једна је ријеч списатељска - једна, али не смије оманути.

• **Ни један књижевник не ствара их nihilo. Примјер за то су највећи ствараoci прошlosti и садашњosti. На који начин теме, мотиви и идејe из Његошевог књижевног дјела прелазе у Ваш roman? Како их користите стварајући novo умјетничko дјelo? Уzmite za primjer roman „Судилиште“ i, na drugoj strani, „Снове микрокозма“.** („Не преузима писац дијалог од другог аутора зато што је сам неспособан да га конструише, већ зато што му то преузимање омогућава да остvari сложeni сплет нових, до тада непostjeñih значењa“ - Драган Стојановић, у разговору „Књижевни текст и његова грађа“).

- Одиста. И предсократовски мислиоци полазили су од премисе: изничега не може настати нешто. Ријеч је, сада, о творачкој претворби - нешто постаје друго или другчије. С правом сте споменули питања дијалога и монолога. Јер, основа за монологе у

„Судилишту“ нијесу Његошеви монологи - они као такви не постоје. Но, основа је вишеструка и вишеслојна: Пјесникови стихови, преписка, свједочења савременика и друга грађа итд. И шта? Писац романа најприје превари себи - загризе мамац који је себи намирео и повјерује да може кренути за токовима свијести Пјесникове. У суштини, вјерује да је то најближе изјесним истинама самог Пјесника и истинама о њему. Може ли се то? Смије ли се то? Па се сјећам: негда су се иконофили и иконокласти крвили око тога - може ли се божанска природа Христова представити иконом и фреском? Не може, а ипак се иконе сликају - узима се у обзир отјelovljeње божанства, па се оно слика из љубави... Не постоји ли и својевrsna списатељска „љубав“ према мисулом времену и личностима из давнина? Или, у тој „љубави“, писац трага и за коријенима својег идентитета и своје и свјedudske egzistencije i esencije (како би то заплео Сартр)? И гле, ипак пишем монологе као да су Његошеви, а ријечи су моје - моје су са неодъљивом жељом да буду и Пјесникове. Ту а особито у поеми „Снови микрокозма“ ступао сам на стравичну оштрицу - не изневјерити ни Пјеснику ни своју ријеч... Већ сам негде споменуо како ме тјеши Петар Први: Синко, живи се како се живи, вријеме тече како тече, а пише се како се пише...

• **Литература постиже своје ефекте детаљем, нечим, дакле, сасвим посебним. Како сте проналазили и опредељивали се за детаљ у својим историјским романима? Када је детаљ у питању, који је удио фантазије?**

- У свакој стварности, па и у детаљу, постоје изјесне могућности (запазио је то Аристотел у „Метафизици“). Дакле, постоје могућности оживљавања, развоја, претворбе и новог именovanja. Према мојем искуству, детаљ бива подстицајна могућност коју развија у слику, у приči.

Или бива обрнуто (речимо у „Порукама“) - људска острашћеност у низу бојева, у хајдучијама, у лишавањима и слично исказује се као детаљ: „Пчеле се у осе претворише“. Дакако, без маште - коју и хартија ради прима - нема ни детаља ни цјеловита дјела, па ни пунокрвне ријечи. Међутим, писац нема сржнијег пријатеља и лукавијег непријатеља од ријечи. Можда мистика

потписати се на дну рукописа.

• **Реците нам нешто о свом „модернизму“ који можемо разумјети као реализацију мање уобичајених и слободнијих приступа књижевној грађи.**

- Још подавно, почетком педесетих, на Цетињу, и ја сам се опредијелио за тематско-мотив-

са „Митским декамероном“?

- Грубо је речено - лаж. Ево зашто. Вјерујем да умјетност, у сржи својој, носи дио изјесне истине, а да се други дио надграђује у њеним асоцијацијама. „Црни дане, а црна судбина“ - каже Његош. А читалац уздахне: Е баш такав ми је овај жалосни дан! С

„Изван књиге већ ме нема“

ску изворност и модеран израз. Из тога двојства као да потиче изјесно моје заношење: час према изворности („Поруке“), час према модерном исказу („Мртво Дубоко“ и новија остварења, па и необјављена). Па се у слободнијој игри мисли питам: да ли у наративно-описној прози доминира хоризонтални видици и смјерови?

Исто тако, да ли у роману тока свијести доминирају вертикалне осцилације? Или се у оба случаја јављају бустрофедонски смјерови мишљења и казивања? Или ријеч, можда, бива воштаница која говори одоздо, а притом не саговори? Било како било, не бих се свјесно приклјао искључivoј доминацији једног стилског смјера. Радије бих узео лист са гране, погледао га са обе стране и казао: Ипак је то лист.

• **Никако каже да умјетност лаж која нам омогућава да сагледамо истину. Да ли бисте хтјeli да прокоментаришете ову његову мисао? Можете ли је довести у везу и са својим историјским романима, са својом драмом „Хармонија“.**

правом спомињете „Митски декамерон“. То је рекао бих - низ прича које би хтјеле, свака за себе и све заједно, да у митској пројекцији виде и додирну вишелико биће животне истине. „Хармонија“? Е, то је нешто посве друго. Сада ми се исказ о „Хармонији“ креће у два смјера. Прије свега, у сржи драме назире се вјечита људска тежња ка хармонији - у себи, у породици, друштву, времену и невремену, особито као што је ово наше најежено доба. Но, ту ме је опсједало још једно хтјење. Наиме, написао сам три верзије ове драме, јер нијесам био задовољан ријечима које ме гледају са хартије. Прва верзија - доста раззвучена, више је за читање; друга верзија - сажетија, али као да је застала на попа пута; трећа верзија - ослоњена на класичних узору и саздана као модерна драмска структура, са кратким међусценама, као да искрсавају из сна или полубудна сновићења. Зашто спомињем све то? „Хармонија“ - као драмски изазов - нагнада ме је да трагам за истишином самој творачкој чина. Дакле, не само

Разговарала:
Божена ЈЕЛУШИЋ

ЉУДИ И ДОГАЂАЈИ

Из биљежнице репортера

САД „ГАЛЕБ“ - СМЕТА

Гласовита удавача није нашла - просца. И како ствари стоје, времешна дама ће прије у старо гвожђе, него на толико очекивану „брачну пловидбу“. Пловећа резиденција Јосипа Броза, и трећу годину за редом чами уз докове Јадранског бродоградилишта у Бијелој. Није дан купац које овде чека није стигао и око „Галеба“ круже само галебови.

„Галеб“ је једном овде ремонтован, онда се интезивно за њега тражио „просац“, али, ето, није нађен - каже Станко Злковић, директор Јадранског бродоградилишта у Бијелој. Од предугог стаја брод све више рђа и пропада и потребан му је нови ремонт. Хоће ли он услиједити, зависи од тога хоће ли се наћи купац. Према досадашњем интересовању тешко да ће неко да понуди паре које се за овај брод траже.

Наш некада најпознатији брод, стоји свезан за обалу, као уклет. На њему још по који члан посаде, како не би сасвим пропадао некадашњи љепотан. Брод који сада смета до керима из Бијеле, који имају све више послу. Али где сада с њиме?

Још прије неку годину Влада РЦГ је одлучила да прода наш најпознатији брод. Интересната за брод-музеј је у почетку било прилично, али није било није био спреман да одријеши кесу и за њега да три милиона марака. Најупорнији је био извјесни Џозеф Мадол, бизнисмен мађарског поријекла који живи негде у Западној Европи: обилазио је брод и Бијелу, боравио

подуже у Будви и другим мејстима Црне Горе где се богато гостио, притом износећи велике планове

РАМБО

„Галеб“, ипак, спада у мање бродове: дуг је 118, широк 15,5 метара с д пласманом 5.300 тона. Покрећу га два дизел мотора од по 1,839 киловата, с којима може да достigne брзину од 18 чворова.

Овај брод је саграђен три године пред други светски рат у Бенови као трговачки брод за превоз јужног воћа. Крштен је као „Рамбо II“. Пет година потом италијанску заставу је замјенио њемачком - Хитлерова армија га је у јеку рата преуређила у минополагач назван „Кибиц“ и током 1944. стигао је у наш Јадран да положе мине код Ријеке и осам мјесеци је провео на морском дну. Ремонтиран је у пулском „Уљанику“, а под називом „Галеб“ пловидбу је наставио 1952. године, приликом проплаве десетогодишњице ЈРМ...

које има с Титовим бромом. Али и с овим крајевима. Као и неки прије њега који су градили туристичке центре у областима, Мадол је изненада нестао. Други се не јављају, па је сада „Галеб“ све више баласт.

А брод је баш историја. Тито је на њему провео 561 дан, посјетио 32 земље и на палуби и у ојадама његовим угостио 89 шефова држава и влада. Хро-

ничари су забиљежили да је Јосип Броз своје најдуже путовање започео у децембру 1958. кренувши у посјету Бурми, Индији, Шри Ланки, Судану и Етиопији. За 27 дана прешао је 16.741 миљу. Највише познатих личности угостио је на пријемима за вријеме конференције несрстаних земаља у Коломбу у неколико луксузних барова и салона. Остало је записано да је посебну атракцију изазвала огромна санта леда која је била смјештена у средини великог салона, сва издубљена. У рупе су биле постављене разнобојне светиљке и када су ушли у салу гостима је застала дах од јединственог призира дугих боја.

Тито је последњи пут запловио с „Галебом“ 1979. године. Било је то краће путовање од Бриона до Задра. Пловећа резиденција је остала без магије гланвог госта, па је годинама служила за обуку питомаца ЈРМ који су на трећој години академије облачили морнаричке униформе, обучавајући се на овом броду навигацији.

Распадом бивше најдомовине „Галеб“ је добио нови задатак: најмање тридесетак пута превезао је старијешине, њихове фамилије, изbjeglice и војни материјал из Хрватске и Словеније, да би коју годину потом био укотвјен у Тивту. Ратна морнарица га је заједно са још 11 бродова замијенила са црногорском владом за станове у улцињском насељу Пињеш. И убрзо огласила његову продају.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

Муке аутора хит мелодије са „Пјесме Медитерана“ у Будви, 1994.

ГУЛА ТУЖИ РЕДОМ

Свој највећи музички хит, вођа познате барске рок групе „Катапулт“ Го-ран-Гула Пејовић, „испаљује“ право на - суд.

Млађани солиста „Ката-пулта“ намјерава, наиме, да тужи све политичке партије у Црној Гори, бројне спортске клубове, као и ТВ Црне Горе и још неке медије. Разлог: злоупотреба пјесме „Црна Горо“, која је премијерно изведена на фестивалу „Пјесма Медитерана“ у Будви 1994. године, када је добила и награду за аранжман.

- На овај корак сам заиста приморана јер се моја пјесма беспримјерно неовлашћено експлоатише сво ово вријеме, готово свуда по Црној Гори - каже Гула Пејовић. - На политичким скуповима, утакмицама и другим јавним скуповима ова пјесма, која је постала полузванична химна Црне Горе, врти се из дана у дан. Годинама већ. Притом, нико од мене није тражио ни пристанак ни дозволу за то.

Гула Пејовић је ангажовао Ауторску агенцију из Херцег Новог да би заштитио своја права. Већ је упућено циркуларно писмо на бројне адресе и тражи се обештећење. Према закону о ауторском

праву оно износи од 45.000 до 450.000 динара за овакву врсту повреде.

Тражи се, наравно, и увођење реда када је у питању даље коришћење по менутог хита. Уколико не буде позитивних реакција, ствар ће се расплести на суду.

- Посебно сам огорчен на ТВ Црне Горе која је направила два спота за ову пјесму, а да у уопште о томе нисам обавијештен - истиче Пејовић. - А зна се, за тако нешто се тражи одобрење аутора. Истакао сам љут и на кошаркашки клуб „Будућност“ који жестоко експлоатише пјесму, а да ме његови људи ниједном ништа нису питали.

Популарни Бааранин каже да су му се јављали једино са сјевера Црне Горе, из Бијelog Поља и још неких мјеста тражећи дозволу за емитовање пјесме.

- Ко нема паре не мора да плати, али треба да пита. Свима сам изашао у сусрет не тражећи накнаду, ако су ми се јавили. Но, баш они богатији се попонашују како не треба.

Гула каже да ће о свemu бити обавијештен и црногорски премијер Филип Вујановић, случај ће се мало и проширити јер музичаре, који једва са-

стављају крај с крајем у Црној Гори, изгледа, нико не штити.

- Смета ми такође и једна друга залоупотреба хита „Црна Горо“. - То није никаква националистичка творевина, иако неки машу с њом управо с тих позиција. То је пјесма посвећена родном камену, Његошу, Црногорцима, или свим пријатељима Црне Горе. Нарочито оним из Србије. Ја иначе нисам ни у чијем политичком табору, волим своју домовину и музику вели Гула Пејовић.

Група „Катапулт“ основана је у Бару прије 11 година. Укупно је издала четири албума са више хитова од којих је најпознатији „Црна Горо“. Здравко Чолић је недавно похвалио једну другу пјесму - казао је да би „Катапултова“ нумера „Када ти једном лоше крене“ била највећи хит на његовом албуму и замолио је Гулу да сарадњу.

Гула иначе тренутно у музичкој радионици Новака Брајовића у Бару ради нови албум на којем је још један хит „Преко чоке и синдиката“. Ријеч је о пјесми која на свој начин обиљежава последњу деценију двадесетог вијека.

С.Ш. ГРЕГОВИЋ

ПОДСЈЕЋАЊА

Велика је предност што у Будви, па и у мојој згради, где станујем, можемо да гледамо кабловску телевизију. И тако једног дана, на Шпанској телевизији гледах и слушах баш праву образовно-васпитну емисију како дјеца млађег узраста учека да слушају класичну музiku уз дохаравање падања бијелих смијежних пахуља. Никада не видјех тако чудесан дјечији занос и одушевљење музиком! Никада не видјех толико дјечије радости! На свако дизање диригентске палице, дјеца су устајала из својих клупа, клицали музичи, док су бијеле пахуље вјештачког смијења пршиле око њихових немирних гла-вица.

И обузе ме сјета, понесоше ме нека романтична осјећања... Сувише романтична, можда непримјерена више овом животу какав је. Али, рекох, зар и онај наш живот некада нема право да има једну такву арому. Кренуше асоцијације: музика и свијеће; музика и зелено...

Сјетиће се и хортензија које су некада његоване и расле у жбуновима пред мојом зградом и то на двије одјеље-говане зелене површине, са лијеве и десне стране од главног улаза.

Цвијате су оне у бијелој, плавој и розој боји! Какве су само биле у прољеће када су их умивале зелене буџанске кишке. Читали smo тада „Даму са камелијама“; слушали „Продавачицу љубавицама!“

Недавно је био 8. март, а приближава се и Ускрс; топли, њежни празник, па се сјети... Тада су дјеца из моје зграде и моје улице, а међу њима и моја кћер, била посебно радосна. Убрали би тада бијелих и жутих рада са оближње ливаде; од њих направили вјеничиће око главе, мање букете; носили то својим мамама, а након тога, вишак цвијећа нудили на тротоару пролазницима или

МАЛИ ПРОДАВЦИ ЦВИЈЕЋА

продавали. Били су мали продавци цвијећа...

Изађох испред моје зграде. Шта сад овај дјеца из моје зграде и моје улице могу да виде и доживе када изађу? На оближњој ливади се већ формира велики стамбени објекат и нема цвијећа. На тротоару и не би било више

шта су, нити одакле су и како су доспјели на овај плочник и до дна живота. Не зна се ко их је то гурнуо или су сами себе гурнули у животно безнађе. Углавном, сви су ту, као да су своју судбину заувијек везивали за тај плочник и немају другог пута.

мјеста када би они били „продавци цвијећа“ јер су на њему паркирани аутомобили. Испред „Пиззерије“, која се тако некада звала и која то више није, простор је оголјен, сувор, са празним жардињерама без цвијећа. Бетон са свих страна нигде не представља за њихову игру.

А преко улице, обично петком, на два мјesta „бубуљак“, где разни људи нуде разну робу. Ту још стоје сатично на десетине људи за које се од многих не зна ни ко су, ни

али ми, ми морамо да се надамо, јер без наде овај живот би био мртв! Морамо да вјерујемо, да ће ово бројно, тешко што се ово го-мила годинама, отићи заувијек без повратка; да ће прорадити старе навике, манири и понашања, да ће бити хуманији односи међу људи-ма.

Да ће пред мојом зградом бити неке нове хортензије, бијеле, плаве, розе.

Даница ЉОНЧАРЕВИЋ

ВЕКО, ОПЕТ СИ ПРВИ КАД ТИ
ЖЕКА РАСПРЕМА КУЛУ ЗА СЕЗОНУ?

ЗАПИС

ПЕТРОВАЦ

Отворена школска утонула у модро плаветнило мора и неба. Људи, догађаји па и градови су онакви какве их види наше душа. Погледајте Петровач душом заљубљеном у овај градић од љепоте и спокојства.

У Петровцу траје буђење раног прољећа и велико спремање и умивање прољећу у част. Баште се такмиче да буду што љепши припремење за све боје прољећа и лета. Миришу мимозе, нарциси и чедне љубичице. Горди чемпреси и зелено око раскошних палми мијешавају своје боје са маслинастом бојом стог

љетних олива. Тихе чисте улице, ријетки пролазници, мирис мора и четинара, звук звона са малене цркве у даљини, руменило кровова и свеприсутно плаветнило и - осмијењих тихе среће. Далеко од времена и пролазности камене куће у луци одсуству зуре у даљину чувају своје тајне. Уједначен шум мора, пробуђене гутутке и понеки крици галеба су готово једини звуци.

Тако тихо, одмјерено и отмено живијели Петровац. Јер он је другачији...

Љиљана ПАМУЧИНА

ЗАПИСИ

Ка обнови приморских села

У ЛАДУ ЦАРДИНА

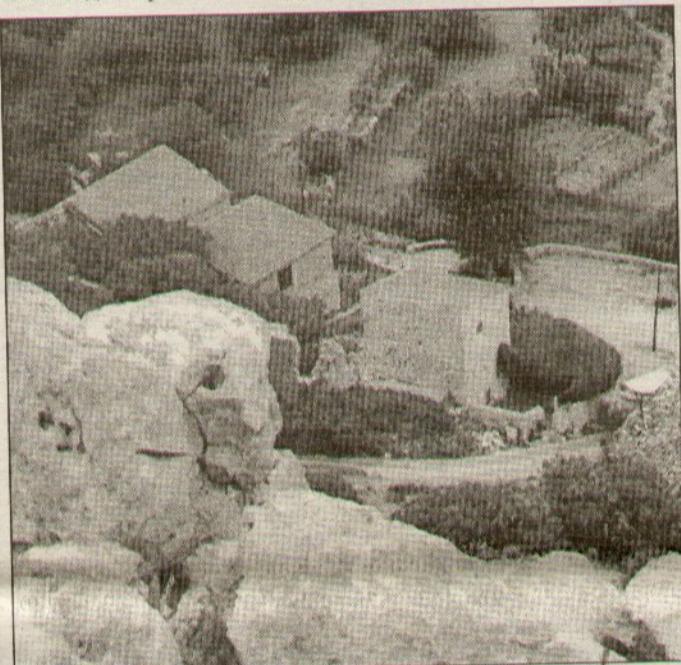
Дучић пише: „Римљани су волели природу и сваки је богаташ имао, као и Цезар, по више летњиковаца. Али то углавном није била љубав за пејзаж него за агрекултуру. Они су у природи само орали и копали (...) Kamilus i Cincinnati су са орања ишли у сенат, а стари Brutus и стари Katon су се бавили војарством. - У смислу XVIII-ог века идеја о природи била је сва сконцептисана у лепоту геометријских вртова. То су вртovi који одговарају параметима, а не срцу: линија, поредак, закон, пропорција. (...) Versalj i Santilji (...)"

Два гигантска сегмента људске трансформације природног предела - агрекултурно пространство и у парк као уметничко дјело, данас чине стожере савремене еколошке и естетске заштите пјезажа. Земља која даје храну подједнако је историјски и културно вриједан споменик као и уметнички обликovan дио природе. У том контексту очуване пољопривредне површине брдских и приобалних села дуж Црногорског приморја постају освијетљене на један сваким нови начин. Оне нам се више не јављају као заокорљене и напуштене пољопривредне честице које природа полако поново узима под своје, са којима се и не зна увек баш шта би се могло, и чија се сврха види најприје у функцији некакве продаје и градње, већ се сада јављају ако материјални доказ једне сјајне руралне културе, како свједочанство на које је помalo пала прашина и које изгландао и умивено поново може и треба да се врате у живот. Међународни комитет за споменике и места донио је прије двије деценије, у заједници са Међународном федерацијом пејзажних архитектака Флорентинској повељу о историјским хортикултурно-архитектонским композицијама које треба штитити, чувати и унапређивати као битне елеменете регионалног идентитета и као мјеста туристичког интересовања. Упоредо са историјским пејзажним и парковима ту се налазе и пољопривредне површине, имања и баште. Тако су предмет заштитарског и јавног занимања данас не само чуvenи паркови по путу Буљоњске шуме или Виндзорског парка, већ и оранжерије талијанског југа, ренатурализовани системи потока у Женевском кантону, пољопривредне парцеле у Кини које се без престанка користе 4000 година, средњовјековна поља ражи у Шведској, остати месопотамских канала за наводњавање уз ријеку Тигар, повртњаци и ловишта замкова дуж Loare, пољопривредне терасе испод подграђа Мачу Пичу. Па, додајмо овоме без и мало страхе да ћемо погријешити и терасе пољопривредне површине око наших камених брдских села.

Наш, домаћи, закон о заштити споменика културе такође подржава и заштиту пољопривредних

површине као културних добара.

Нашу пажњу овде посебно привлаче оне површине које леже непосредно уз, или испод самих села јер су са морфолошког и функционалног становишта практично саставни дјелови каменом изизданог ткива. Ове површине су се користиле првенствено као баште. Различити изрази који се срећу у литератури, у картографској топономастици и народном говору - као што су италијански цардин или турски бостан, или домаћи зграда, мада понекад и вртача, или ру-

Љећоша камена и земље: куће и баште у Паштровићима

пица - означавају увијек исто - баштанску површину која лежи испод кућа, у њиховој непосредној близини. За њу је Вукмановић у Паштровићима нашао лијеп изворни старији назив поткутњица - нешто што је доле, ниже, под кућом. Ове традиционалне баште биле су по правилу мале, величине пола мотике или четврт рала, наводњаване, ријетко суве, у којима се гајило поврће, пасуљи кљоччица, макарулача и кинкавица, па боб, па грах и леће, те двије врсте зеља - рапштан и главато које може бити првени и бијели купус, па онда лукови цивула, пори, шкалоња и чешњац, затим слатка и љута паприка, патлиџан, краставац, памидора, блитва, копањ, диња, пипун, а може и кртола, бијела и руска која је "слатког укуса, али и смоква, маслина, лоза. Био је то унутар оштрог приморског карста и јаке шуме и мали плодни рај, са земљом која се његовала и ћубрила, некада и у рукама из даљине доносила, оплемењивала и сувим зидовима од спирања чуvala.

Сувомеђе, постављене једна изнад друге, претежно паралелне са изохипсама, граде терасасте баштенске микро пејзаж. Иако зидане у камену, то су мекане конструкције које се понекад морају и обнављати. Цио тај посао, и изградње и обнове сувомеђа, вјековима је већ регулисан сетом јасних правила која уређују односе између сусједа, обезбеђују неузнemirivanu земљоделство - али и више од тога. Са еколошког становишта сувомеђа има

функцију сродну живицама у континенталним крајевима. Она је хабитус, она је и станиште врста, она обезбеђује кретање животиња и инсеката, она дозвољава проток воде и фертилних материја, она регулише лет сјемена. Тако је баштенска зона камених села заправо спој хуманог и природног: у малим зиратним крпицама ниче људска храна, а око ове, кроз сувомеђе као кроз неки крвоток предјела, тече један надаље независтан природни живот који чува биодиверзитет, ту одлику земље о којој се данас цивилизо-

ван свијет стара.

Те три функције - структурално пејзажна, еколошко производна и културно историјска - су оне најкрупније које терасастим баштенским зонама испод наших села дају пун смисао, а у исто вријеме дају и пун резон да се ове зоне очувају као саставни дјелови сеоског амбијента. У којој мјери село губи, уколико се ове површине схвate као мјеста градње, можда најбоље свједоче случајеви које ту и тамо затичемо на терену, које овде нећemo именovati, a među kojima je један од драстичnijih onaj iz zaseoka Kajnenegre u ataru Dabkovića gdje se agresivna gradnja navorila na sam ulaz ovog izuzetnog arhitektonskog korpusa. Негативна тенденција изградње на ликовno најataktivnijim, a pedološki најvrednijim парцелама и терасама уз саме ivice sela, данас може безbolno da se zaustavi uvođenjem u praksu јednog drugačijeg vrednosnog sistema i ponasanja. Традиционални пардни треба да буду на одговарајући начин коришћени i сачuvani, управо онако како то одређује и неколико домаћих закона, како то прецизира неколико актуелних планова и програма, најзад онако како то савјетује неколико међународних декларација и повеља. Не градите у цардинима; не претvaraјte сувомeђe у мртве бетонске подзиде; не сјecite масlinu i смокву, murvu blago orežite, kanale otkopajte, воду пустите, биљe усадите i из lada цардина поглед ka мору окрените.

Владимир МАЦУРА

ДНЕВНИК Н(обиња) Н(адничара)

Пише: Сабо Грегобић

Нишанције бесмртности

Фебруара двадесетшесто-

- Као си, што чиниш - јавља ми се пријатељ на телефон, дugo се нисмо чули па га на први мах и не препознах.

- Оно што није чинио нико мој, и никада на овај дан, издекламовах брзо да га не доводим у недомуцију јер и не воли да се са мислим рве много.

Је ли збила тако, питам послије себе? У ужој фамилији јед и остали амерички пејачи били су писма и то ријетко, обично ратовали с тубином и посном земљом на приморском кршу, и о свему приповиједали уз огњиште. Доста лијепо. То сам учио од малих ногу. Ипак? У братству, дакле широкoj фамилиji, био је један новинар. Мишо, живио је у Београду, сестра му беше Вера, једна од првих наших послијератних глумица. (Насловне улоге у филмовима „Коштана“ и „Ханка“). Писао је лијепо, причао ми је негде раних седамдесетих рахметлији Зуко Џумхур, који је заједно с пјесницима предводио Новљане у шетњи, у та сретна времена. Друштво се, с њим, а онда је шездесетих Мишо негде нестао. Аљкав ли сам, Боже, ево ни да данас не знам више о њему.

А оно за недјељу сам у праву. Нико мој тога дана није узимао алат у руке. Ја, нажалост, већ деценцијама надничарим и светом нећељом. Боже, опрости...

Понедјељак, дан иза. Морам за Бар, па сам устао неубичајено рано. Свitalo је, што би рекао Ранко Јовановић, као код лоших пјесника: упорно и никако. А кад тако почне... Цио дан немир, звикања телефонима без мјере, не испричах се ваљању с Вацком Милошевићем којега сретам послије дуж времена, мало тога би и за новине.

Увече ме Слободан Шнајдер тјера у носталгију. Није ништа теже, каже мојим колегама, него сјeћati се драми писца среће у временима тuge. Од када сам био војник, позних шездесетих, па до распада велике Југославије Шнајдерове драме су се играле свуда од Вардарда до Трглава.

Двадесет осмога фебруара. Летим за Београд, из Тивта, с фудбалерима „Могрен“ који путују на мегдан Спартаку у Суботицу. Збијају шале момци и тако ми држе стражици сат колико треба малом ATP-у између мора и престонице.

Они одоше, ја остајем. Да браним „Новости“ од навале споља, политичара моћних и чиновника повијених. Гласно млађима кажем да ће тешко шут с рогатим, али један који не кани мријети, који више објављује него што чита, запео: нећe и готово. Преко мене живога!

У суботу сам освансуо у Буџи и у „Борби“. Сазнао сам да из мојега листа док сам пио прву кафу у „Бамбусу“.

Пријојени смо, враћени тамо где смо били прије деведесетих, добио сам и новог шефа. Хоће ли и плате бити као онда, зачикајем се, па онда мислим на оног што на бесмртност смјера. Пјесник извјесно је не може бити, ни философ. Јер мудрује.

Седмога марта. Дани лијепи, има и сунца, али је прољеће још далеко. Иако сам најчешће у друштву разном, усамљен сам. То ми се богољубство не осипа. Напротив, из трена у трен се увећава.

Пуриша Ђорђевић се слаже са мном: свега има у кафанама. Био је у Приштини, у кафани „Кукри“, чији је бар као у холивудском филму. Разне униформе, за дугачким столом лете кригле пива, виски и понека дупла шљивовица. Лијепи амерички војници, пијани Финци, врло озбиљан енглески капетан Роналд, заљубљен у свог преводиоца. Његов преводилац је Марија, Српкиња из Приштине. Поред ње на високим столицама млатарају дугим ногама друге дјевојке, преводиоци на српски, албански, јапански, енглески... Е, падрон: ријеч кукри означава нож који носе британске непалске трупе, нож који не смје да се врати у канију неокрвављен.

Рат ће опет на филм. О томе је Пуриша направио сценарио, о тридесет седам земаља КФОР у бару „Кукри“.

Скори ће година како су бомбардовали и Космет и Србију, помalo и Црну Гору. Опет звећак оружје у медијима, зебе ми око срца. Зато сам више за Пуришу, за филм „НАТО пакт и маслачак“. Нека на томе остане. Боже ко ли ће играти Бернара Кушнера? Треба ту твrd образ.

На дан свих жена. За прославу је крива Роза Луксембург, браним се од преворних погледа женских, као да сам и ја крив за немаштину. Док купујем руже и карапине на будванској пијаци, једна ме замalo не ошамари: што, вели, зановјеташ, када никоме није до осмијеха. Одлазим посрамљен да се више не излажем опасности: боже мили, смјешна празница.

Из Подгорице ми посредно, поруке из Редакције шаље колега Преле, нису те, вели, нашли. (Онда кад умalo не настрадах на пијаци). Свађају се каже, жестоко Кучи и ЦНП. Не дају Новакова „Марка Миљанова“ на даске што им живот значе, где хоће да га посади Благота Ераковић. Мој друг Бане каже да ће сваки добронамјерни гледалац и Куч бити срећан након премијере, јер преинаке Маркове ту нема. Љути Кучи, не дају војводу Килибardi у либро јер га је ћетаљем назвао ни Благоти на позорницу. Пријете: премијера у позоришту, а ми ћемо на митинг испред.

Е благо мојему Јанку. Француски му је ишао доста слабо, а сада зна више страних језика: српски, хрватски, бошњачки....

Седамнаестога марта, у ЦНП би премијера Марка Миљанова, али је изостала сцена испред лијепе зграде театра националног. Скуп Куча није одржан, није дала полиција.

Подаље у граду скуп се, скup, скupio. Уместо војводинских спика биле су Слободанове. Ех, Слобо, слободан...

ман када је ферибот „Лабурнум“ кретао из Бара за Бар, зачуо се и дјечи плач. На једној затвореној палуби Сузана Хајрулаху је родила јеврејску дјевојчицу. Заповједник брођа није имао времена да позове хитну помоћ из Бара, жена се породила за два мијута. Дијете - здраво, мајка - добро, отац - срећан. Зачас су сви пребачени у барску болницу и послије само два три часа, кренули су из Прешево. У ових мартовских дана немирни град на југу Србије, где живе. А били су кренули негде у Европу да раде. Сузана се некако прашерцовала јер женама у поодмаклој трудноћи није дозвољен улаз на брод, и родила „на црвено“. Најзад за новине нешто фино.

Марта дванаестога. У новој-старој кући посла више него прије. Зову, траже, наручују... Не вриједи моје правдање: те матер сам, те није трка за старо магаре, те ја ћу мало са стране, онако рутински. Навикао сам их на надничарење па настави оно с ферибота, добро је. Е баш се жена породи у невакат и на невјесту мислим... али живјела Лабурнумка.

Поподне ме засмијава Јанко Вујић. Пјесник морачки, мој негдашњи школски друг из никшићке учитељске, дао интервју на пет шест страна „Гласу Црногорца“,

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ИЗМЕЂУ РЕДОВА (2)

Пише: Ерих КОШ

У младости смо зазирали и презали од других -непријатељ је долазио споља. Сад, кад смо остарили, зазиримо од самих себе, па са стрепњом посматрамо и своје тело плашићи се да ће нас оно издати.

Довољно је оно што већ подносимо; не треба да бринемо о оном што нас чека.

Изум штампе и такозвана „Гутембергова галаксија“ која је уследила, изменили су положај књиге, писца и књижевности. Учинили су, на пример, књигу робом, а писање и литературу јавним послом - да не помињемо све друге последице. Ваљало би сад видети у којој су мери изум и распрострањеност телевизије променили положај, функцију, смисао, срху и садржај књиге и књижевности. На пример: да ли је, откако је установљено превласт телевизије, написано и објављено неко значајно књижевно дело?

„Кад стар човек остане без жене то је као кад јаје остане без љуске - просле се напросто“.

Р. Чолаковић о Андирићу

Читајући занимљив и документован есеј др. Н. Стичевића о Пијетру Аретину који се забележити његово запажање да је у XVI веку циркулација мисли и промет књига знао за мање националних ограничења и државних граница но што их данас има у такозваној уједињеној Европи, да и не говорим о стању у бившој Југославији.

Није сва невоља у томе кад увидимо да су нам вође, прилике и околности недостојни, неспособни и у свemu лоши. Трагедија настаје кад схватајмо да су нам алтернативе још горе и недостојније.

Берtran Барер де Виезак је на састанку Конвента 26. маја 1794 године казао најстрашнију реченицу Француске револуције: „Само се мртви никад не враћају“, као члан Комитета спасања ћијути на гиљотину десетине и стотине жртава. Родио се 1755, а умро 1841. године што значи, ако добро рачунам, да је живео 86 година, у оног време дубока, изузетна старост, коју је доживео млада и зато што је знао, кад једном умре, да више неће моći да се врати.

Франсоа Рене де Шатобријан, аристократа, противник револуције, емигрант и ројалиста, овако закључује у својим „Политичким размишљањима“: „Зашто то не рећи отворено? Ми смо сигурно много изгубили с револуцијом, али зар можемо тврдити да са њом ништа нисмо добили? Зар ништа не представља двадесет година победа?“ (револуционарних и наполеоновских).

Могли би из тога можда нешто научити они који, у нашем случају, виде само црне неуспехе. Зар, на пример, баш ништа не представља четрдесет и пет година мира и међународног уважавања, па макар можда увек не и заслуженог?

Успешни људи досађују се у животу зато што су, успевши, већ обавили своје овоземаљске послове и сад не мају више шта да чине, ни

чиља за који би сад борили. А и зато што су у основи егоисти и воде рачуна само о себи“. Досађујем се у животу; досада ме је увек пројдираша: оно што занима друге људе мене никад није интересовало. У Европи и Америци друштво и природа су ме досађивали. Ја сам честит без задовољства, а да сам криминалац био бих то без гриже савести. Волео бих да нисам рођен или да будем за сва времена заборављен“ - говори Шатобријан на уста једног свог јунака (Рене). Било је то осећање гађења, досаде, отуђења и „сплића“ које је владало духом доброг дела значајних писаца почетком прошлог века, а поновило се то и готово стотину година касније (Ками, Сартр) кад су се западноевропски интелектуалици, после завршетка рата и победе над фашизмом, носили с мучњином у себи и с осећањем бесцјелности живота.

А Шатобријан, мада је рекао оно што је казао, мада је жалио што је рођен, мада је жељео да буде заборављен, као своје најзначајније, најтрајније дело написано је и оставио иза себе „Мемоаре с ону страну гроба“.

„Нека вас Бог сачува: ватре, ножа и савремене књижевности“.

Леон Блоа

„Мисао се обликује у души као што се облаци формирају на небу“ каже Жозеф Жубер (познатији и код Андрића као Абе-Жубер). Да ли је аутор овог поређења имао на уму писимитичко његово значење. Да облак засењује сунце, да се из њега рађа кипа, па и олуја - из мисли.

„Ако сте несрћни, не треба то рећи читаоцима. Чувате то за себе... Није упутно плаќати јавно.“

Лотреамон

Говори наших посланика, које од неког времена преноси телевизија махом су дугачки, премашују дозвољено време и председник Скупштине присиљен је да их опомиње и прекида. Ако имају неке мисли које желе да искажу онда је боље да их напишу. Јер: Писати је - по Жил Ренару једини начин да се говори неометано“.

„Рима је најбољи бубњар! Жан Жироду

Читам у једној најој ревији: „На звучној реци“ Гвадалквир“. Претпостављам да је новинар вероватно хтео да каже: „на Гвадалквиру, реци звучног имени“ Или, можда, „на бучној реци“ Гвадалквир“?

На телевизији један постарији, сувоњави, намучени човек сведочи о невољама које је морао да поднесе за време борби у пограничном босанској мести изложен терору „зелених беретки“. Каје: „све време сам сушио лице“ што је мужевнији, гospодствени начин да каже како је плакао видећи шта се чини његовим укућанима.

Тема свих разговора сада је српска судбина. Пре неки дан сртнету, близу, на углу улице, давнашњег познаница и некадашњег колегу са студија. Презимена су нам сублизу и често смо заједно полагали испите на Правном факултету. И он је сад у пензији, или још држи отворену адвокатску канцеларију којом се целог века бавио. Оседео је, остарио, али је још висок, прав и леп човек. Поздрављамо се срдечно, као колеге и пријатељи, а он одмах почине да се ѡада и жали на српску судбину.

- Видите ли, колега, шта нам се дешава? Страхоте које смо принуђени да трпимо. А што је најгоре: нема омладине спремне на отпор. Питам вас ко је крив што нас је ово задесило?

- Ви, колега. Ви, лично!

- Шалите се с озбиљним сварима. Како бих ја могао бити крив. Уосталом, све ово време од рата нити сам био у партији нити функционер у власти.

- Није о томе реч. Питам вас колико имате деце и унука?

- Ни једно. Нисам се никад нијено.

- Ето, видите! Знао сам то, зато сам вам и рекао оно малочас, у толико пре што ђисте једини. Откуд нам онда омладина?

Замислио се мало, поћуја пружио руку да се поздрави.

- Знате - рекао је одлазећи - ја сам поповски син, Ужиčанин, било нас је петорица браће у кући, а немамо ни једног унука.

КРУГ, ОБАЛОМ (16)

КАД РИЈЕЧ ПРОПИШТИ

Пише: Мило КРАЉ

У претходном броју писао сам старијим црногорским записима и једном избору из тих записа.

„Надврменским гласовима“ Чеда Вуковића. Најавио сам, притом, да ћу у овом напису презентирати читаоцима неколико тих записа и то, ево, чиним - из надврменских гласова издавјам тринаест, груписашем их у пет „кругова“ и између њих исписујем само најнужнија објашњења. Ријеч је о записима, насталим у дугом врменском раздобљу које је Вуковић у свој избор уносио у одломцима (често од само неколико реченица, а понекад и од једне).

На почетку, ево, одломака из два тестамента - једног од човјека који у туђој земљи умире и зајвешта своју „сиромаштину“ у завичају, мислећи притом на душу, своју и својих ближњих, и други самохране жene која све своје „и суво и сирово“ оставља такође цркви, мислећи и на душу, али и на остатак живота који предстоји.

„Да јест веденије васакому, како ја, Нико Бевеља, син Пера Бевеље, находим се у Талију, у Верону, у тијелу љутог болан, а у памети здрав и чиним ови истинити тестаменат... пак нешто моје сиромаштине остављам на аманет војводи Паву Махини да га преда мојој матери Стани, а моју кућу и зграде и баштину и лозе и гору и воду и сва моя добра остављам у Свете Тројице на Стјењевиће пред душом мора ћеда Милоша и мора оца Пера и мојега стрица Јова и за моју душу и свијежих мојих мртвијех...“

Када би се како-тако, бар привремено, отклонила опасност од зла спољашњег, кретало би оно унутрашања, домаће злоказавање, домаће злоказавање коло освете и међусобног сатирања, које би, најчешће, починало неком давијом, похаром или „ћотеком“, неким убиством, а завршавало се са много мртвих глава и рана.

О томе најречитије и напретсније говоре сентенције о умиру које су у ствари, крвави биланс

онога што се забило, али и горко отрежњење, макар и задоцењељо:

„...нама се чини да смо се наститили сваке наше погибије и свакоме нашем непријатељу срдец напунили, како и сами знате, но вас молимо и богом кумимо да проклоните ваша и наша жалосна срца, да се умишимо ... да бројимо главе и ране од погибије Ђура Илина досада. Пак вас и опет молимо и богом кумимо: хоте, браћо, да се умишимо, ми хоћемо ако ћете ви. Ако ли нећете, фала богу... И по данас, по умиру, који Цетињанин убије, да се сијеку око не, а ови су наши одговорили да око Ђурђева-дне таде да се сијеку, но су на јаде зашто не могу наћи маč, који би требао за овакве радове, а Турци га имају. Господару, за ову затку или ћемо хи пуштит, или ћемо разbijat, како ви заповедјате, тако ћемо слушат...“

А извјесни кнез Раде мали владику Петру I:

„...Милим те, мој милостиви господару, ако имаш пошљи ми једну мараму, а хоћу у понеђељник удават ћевојку Вукову за сина Ива Николова у Хераковиће, е немам марамах...“

Биће да је велика муга натјерала неког несрћног игумана у манастиру Острог да положи овакву заклетву:

„И данас ја, исти игуман, доходим у познање да сам сагријешio пред богом, пред мојим господаром и архепастиром и пред народом, а за поради овога мојега стиднога чињења, и заклињам се данас пред живијем богом и међем руку на чесни крст и на светој Еванђелије пред свједоцима и својом руком подпиšem да по данас ракије пит нећу, ни пјанствовати вином, како што сам до сад, подлажем се своме господару митropolitu и архепастиру да ме лиши чина свештеничкога и да ме изнашене не само из манастира Острог, но из све његове државе и епархије...“

Је ли тужни игуман одржао ријеч - ко зна?

не куће и крваве отиске на хартији:

„Ево мука овамо превелика од болести, ће сте и разумјeli, а сувише је и у Буковик, у који су изгорели једну кулу Перовића и у њој троје чељади мртвијех. Све се препало, сваки стоји врх себе, сувије су страже и по дневи и по ноћи. Затворише пазар да га није на Вир. Плаче Сава, не престаје...“

„... и у ту исту кућу и у другу до ње најближу умрло је досад 12 чељади која и данас стоје непогребена будући су друга чељад и сви сусједни житељи у горе побегли, а остали Комани страже поставили да се од њих чувају...“

И живот свакодневне саткад од немаштине и брига, од неочекиваних ситуација и непрелика, од људских мана и непримјештености, оставио је на овим записима своје трагове, најчешће трагичне, а понекад и трагикомичне. Ти записи омогућују да се људи овога добра сагледају изблизу.“

Неименовани острошки архимандрит пише, године 1928. „Господару на Цетиње“ овако писмо:

„Лами смо ви били писали како је овје био г-н Саво с Катуњанима, како је била једна христијаница која утекла из града, коју су силом потурили, пак је нама искаше, а ми је не дасмо, но се удаје у Дабојевиће, па је сада дошла затка да се сијеку око не, а ови су наши одговорили да око Ђурђева-дне таде да се сијеку, но су на јаде зашто не могу наћи маč, који би требао за овакве радове, а Турци га имају. Господару, за ову затку или ћемо хи пуштит, или ћемо разbijat, како ви заповедјате, тако ћемо слушат...“

А извјесни кнез Раде мали владику Петру I:

„... Милим те, мој милостиви господару, ако имаш пошљи ми једну мараму, а хоћу у понеђељник удават ћевојку Вукову за сина Ива Николова у Хераковиће, е немам марамах...“

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

ЉУБИШНИ ДАНИ

УСПОМЕНЕ НА ВЕЛИКОГ ПИСЦА

Једна од основних обавеза музејске дјелатности је реактуелизација културних вриједности што се односи, како на историју стваре Будве, у смислу њених споменичким вриједностима, тако и на будванску књижевну баштину. Полазећи од овога, а пошто се РЈ "Музеји" управо налази у простору "Спомен дома Стефана М. Љубишића", природно је да је овде иницијатива за организацију традиционалне културне манифестације "Љубишини дани" пронашла свој стабилни ослонац.

У настојању да се личност Стефана М. Љубишића традиционално, сваке године, и слави и наново представи, овогодишња културна манифестација "Љубишини дани" је отпочела отварањем изложбе слика "Портрети Љубишиних савременика" у изложбеном простору "Спомен дома Стефана М. Љубишића" у Будви. Изложбу је отворио у име Министарства за културу Републике Црне Горе, замјеник министра, господин Зоран Шошкић и том приликом истакао: "Овом изложбом, у овом храму културе, желимо да се бар на тренутак вратимо у Љубишину вријеме и евоцирамо успомене на овог величана источног Средоземља, уз помоћ његових савременика - сликара." Шошкић је, затим, нагласио да су сви они давали заједнички импулс идејама Стефана М. Љубишића, ширењу словенске идеје, против утицаја Аустроугарске и да су сви они исписали свијетле странице у историји Боке и источног Средоземља.

Изложба портрета

Изложба "Портрети Љубишиних савременика" (из фондова Поморског музеја ЦГ - Котор и Музеја града Пераста) према својој поузданој концепцији садржи двије равни. Једна има за циљ да представи неке од знаменитијих личности времена у коме је славни

Љубиша живио и стварао, док нас друга упућује на владајућу ликовну климу истог периода.

Избор од 11 портрета указује на специфичност сваке индивидуе понаособ. Међу истакнутијим ваља издвојити Пава Б. Каменаровића, познатог бокељског родољуба, оснивача "Славјанске читаонице" у Доброти, мајора Бокељске морарице и аутора пјесме "Дан одјетника" који је Каменаровић се често истицао ставом да тајашње традиционално друштво мора бити носилац идеје братства, сарадње и јединства. Његова пјесничка остварења одликује способност да кроз сажета запажања изрази љубав и дирљиву топлину, нарочито приликом смрти својих близњака, или близских пријатеља, на примјер Стефана М. Љубишића.

Капетан Андрија Кршанац (1820-1911) је био истакнути бокељски поморец. Дјелујући у времену значајних деценија наших борби за остварење народног препорода на Приморју и ошtre političke борбе против түјинске, тада аустријске власти, узео је, као и многи његови савременици, учешћа у свему томе. Радио је на унапређењу школства, писмености и социјалног збрињавања немоћника.

Капетан Иво Радоничић (1812-1893) је био власник и сувласник неколико једрењака. Од 1869. до 1872. године је био начелник општине Доброта.

Капетан Крсто Радоничић је у Доброти, на мјесту званом Плагенти, подигао једну од најљепших палата из времена XIX вијека. У овој кући угостио је великог црногорског пјесника и владику Његошу, који је код њега долазио на одмор. Данас се ту налази Завод за биологију мора.

Капетан Иво Висин је био први поморец са простора јужнословенских земаља који је својим бригантином

"Splendido" опловио свијет 1852 - 1859. године. Представљени портрет је рад В. Липовца и копија је портрета који је урадио Анастас Бодарић тридесетих година XX вијека, а који се данас чува у Жупној цркви у Прчању. Перастанин, Јосип Висковић (1830-1891), је био истакнути поморски капетан, у служби код паробродског друштва Аустријски Loyd у Гружу и вицеконзулу шведске и норвешке владе у Сулини и Констанци.

Капетан Славомир Ђурковић из Рисна је био, тајкоје познати поморец, нарочито образован човјек и први управитељ црногорског поморства, пошто је Црна Гора 1878. године изашла на море.

Крсто Висковић (1856-1913), је рођен у Перасту, а био је, такође поморски капетан. Једно вријеме био је службеник Аустријског Loyda у Сулини и Констанци. Ни он није изневерио породичну традицију чувања архива и Пераста и породичног архива Висковић. Написао је "Двије вијечи обитици 15. маја 1854. год. у Перасту", које је штампала Бокељска штампарница у Котору, 1909. године.

Капетан Андрија Ђурковић (1850-1895), потиче из познате рисанске капетанске породице Ђурковић. Био је први капетан "Јарослава", првог црногорског паробroда дуге пловидбе. Бавио се књижевношћу ("Успомене", "Са Александријских развалина") и сликарством. Изабран је за предсједника општине Рисан 1879. године, али је са тог положаја суспендован због помагања Трећем бокељском устанку.

Представљени портрети, најчешће парадног типа, поред документарних откривају и ликовне вриједности стилски засноване на закасњелим класицистичким тенденцијама уз призвуке романтизма и реализма. Строги црtež, брижљivo modelovanje, штete

džliva paleta i blago pismoholosko nijansiraće opštita su odlika većine predstavljenih portretata. Tježnja za vjerodstočnošću pokazuje učinkovito u slučaju ovih portreta. Kada se slikar otvara ka tehnici nedovoljno vješt poznavača materije. Međutim, ima primjera gdje je upravo ova nadnaravna realističnost dovodi do materijalizacije kolorističkih efekata koji upravo potencira psihoholoske karakteristike predstavljenog lica. Takvi su portreti Pava Kamenarovića i Josipa Viskovića koji je svojom neobično vještom rukom ovjekovječio Franantišek Cigler. "Portret pomorskega kapetana Krsta Radonichića" ugrađen na platnu ovalnog oblika, rad je nepoznatog majstora, a odiše neposrednošću i svijekinom karakteristickom za romantičarski zanosc. Zanimljivo je da izložba, stilski ističući usmjerenja i ka realizmu i ka romantičizmu, pokazuje u pravom smislu razvoj likovne realizacije prikazane osobice, a ne samo počuša autentične dekripcije modela.

Промоција зборника

Два дана касније, "Љубишини дани" су настављени промоцијом Зборника радова "Књижевно дјело Стефана М. Љубишића - ново читање" са истоименог дводневног научног симпозијума одржаног у Режевићима 27. и 28. фебруара 1998. године. Подсјетimo da je na simpoziju uzeo учешћа 27 најeminentnijih pознавалаца Љубишиног дјела из raznih univerzitetskih centara bivše i ovdje Štampala Југославije. Bio je to interdisciplinarni skup, jer je bilo учесnika koji su u svojim radovima i prisustvima pokrivali različite dimenzije Јубишиног књижevnog dјela. Već ovim ostanjen je izuzetan poduhvat

који до сада у приступу Љубишићу nismo imali. Зборник садржи 25 истраживачких радова који у потпуности оправдавају захтјев организатора скupa saopštene u naslovu kao "ново читање". Овде истičemo проблем интердисциплинарnosti u radu akademika Zorana Konstantinovića, radove koji su predmet imajuj uoči Јубишићa djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишићa književnog djele i drugih kultura, сучељавање култура i различitih tradicija, цивилизациjskih problema do specijalističkih problema narativne strukture Јубишићa.

Зборник су представили проф. dr. Ненад Вуковић и проф. dr. Синиша Јелушић, док је одломак из Јубишић

КУЛТУРА И УМЈЕТНОСТ

БАШТИНА

ВЕЛИЧИНА МАЛЕ ЦРКВЕ МАНАСТИРА ПРАСКВИЦА

На самом рубу узвисине изнад велике цркве св. Николе манастира Прасквица налази се друга, мања манастирска црква посвећена св. Тројици. Већ скоро читав један миленијум она је природан дио средине која је окружује, створена оном истом Руком која је још у вријеме кад „земља бјеше без обличја и пуста“ учинила да паштровска обала од Будве до Скочићевојке, што се протеже испод саме цркве, остане један од најупечатљивијих трагова Постања.

Ширина коју овај храм крије у свом наизглед ограниченој простору површине од приближно шездесет метара квадратних са касније дограђеном пристратом, може да се изјерији једино духовном величином чији је она симбол и вјером оних који су је некад давно саградили. А према предању саграђена је још у XI вијеку или тачније 1050. године, у вријеме зетског краља Војислава, представљајући тако вјероватно једну од првих богомоља овдашњег хришћанског становништва. Пема подацима П.Д. Шеровића представљају се да се управо на ову цркву односила „Фарлатијева вијест“, да јој је спрски краљ Урош II потврдио г. 1307. нека села која јој је даровала мајка му краљица Јелена и за коју постоји предање да потиче из XI вијека“.

До саме цркве налази се двострата кућа која је дugo времена била један од ријетких центара образовања за ово подручје. Наиме у каменој „Кулици“, како јој је име, налазила се народна школа у којој су све до 1875. г. предавали калуђери, а потом су подучавање на себе преузели свјетовни учитељи.

Временом, међутим, обије грађевине претрпиле су значну штету. Послиje земљотреса 1979. г., „Кулица“ је била толико уништена да је било неопходно њено рушење и потом поновна градња. Сама црква је такође била знатно оштећена при чему је нарочито страдала њена богато живописна унутрашњост. Према запису који се назире изнад црквених врата, а испод слике Успења прес. Богородице осликане сходно свим правилима светогорске сликарске књиге, црква је живописана 1681. године. Првобитни дрвени иконостас је потпуно уништен а сачуван је само дио онога који је рађен касније, као и иконе прес. Богородице и Христа из 1849. г. Детаљан опис фресака ове цркве св. Тројице дао је већ поменику П.Д. Шеровић у свом раду о манастиру Прасквици из 1935. г. По претезу утврђеном реду зидови цркве су прекривени приказима многоbrojnih хришћanskih светaca i mучenika, a свога je трага оставила и традиција Немањића у ликовима св. Симеона (Стеvana Немање) првог српског архиепископа и светитеља св. Саве који је приказан како десном руком благосиља посетио ау ту лијевој држи јеванђеље.

Свод цркве је прекрiven приказима најзначајнијих догађаја из Христовог живота: Христовог Рођења, Христовог Крштења, ски-

дања Христа са крстом, Преображења Христова и другим. Интересантно је да се међу њима налази и слика Васкрсења Лазарева на којој се види Христ који Лазара диже из мртвих.

Додатни украс ове цркве, кроз који се на један специфичан начин чувају свете тајне, јесу два осликане крста са кртиграфима, један са једне и други с друге стране улазних врата у којима су изражене мисли у вези Христовог распећа и његове жртве. Кртиграфски симболи су само дјелимично разрешени остајући тако вјечити изазов за досјетљивост оних који их проучавају.

О поријеклу самог иконописца скоро ништа да се и не зна, јер је и он, као већина мајстора истог заната, одлучио да за собом остави једино траг свог духовног идентитета изграђеног кроз овалошење светаčkih likova na freskama i ikonama. Taј његов потпис препознат је и на иконописима цркве св. Луке у Котору, па је управо на тој сличности засновано и мишљење да њега ради један од зоографа Рафаиловића који су у то доба осликали неколико цркава у Боки.

Неопспорно је да су стручњаци извор великог културно-историјског богатства у животопису цркве св. Тројице који они могу да објасне са различитих вриједносних становишишта. Међутим, довољан је и само природан, спонтани склад њених фресaka као и снага година и поруке које непосредно избијају из њих да пробуде жељу и у обичном лаiku за оживљавањем њиховог духовног утицаја на посетиоца.

Влагама и бреме свих претeklih godina koje opterenuju crkvene kamene zidove, učinili su, dakle, da je ovom vrijeđenom vjerskom i kulturno-istorijskom spomeniku nanijetra primjetna šteta. Zakhvaljujući, međutim, prethodnim investicijama i radu „Republičkog zavoda za zaštitu spomenika“ sa Četinja na njenoj rekonstrukciji, situacija je znatno poboljšana.

Не тако давно тешко препознатљиви мотиви на црквеним фрескама добили су дакле потврду жеље и вјере неких нових генерација у њихovo значење и вриједnost.

Ове године, на прагу новог вијека, требало bi da se obiљegi 950 godina postojanja ovog hrama, oko koga se još i danas nalazi uređeno groblje manastirskega kalađera i velikog broja pashtrovskih porodiča. Iako je malo prakvička do sada bio posvećen veliki dijel neopходne pažnje, možda je upravo ova jubilarna godina na pravu vrijeđenje da se učini savršeni potesi na njenoj obnovi i omogući da se u njoj, kao i prije zemljotresa 1979. g., ponovo izlože vrijeđni muzejski eksponati ovog manastira. Ostaće i nadja, da će se u budućnosti, veličini ovog духовног ambijenta doprinijeti i novim ikonostasom koji još i ujivaju nedostaje.

Свод цркве је прекрiven приказима најзначајнијих догађаја из Христовог живота: Христовог Рођења, Христовог Крштења, ски-

ОБНОВЉЕН РАД НЕКАД ПОПУЛАРНОГ И УСПЕШНОГ КУЛТУРНО-УМЈЕТНИЧКОГ ДРУШТВА

„КАЊОШ“ ЂЕ ОПЕТ ЗАИГРАТИ

• Некад било: уз фолклорни ансамбл и драмски студио, народни оркестар, мјешовити хор, ритмичка секција... преко 450 активних чланова • Послиje усјежа-суноврати • Зада „Јадранске страже“ која је била додијељена „Кањошу“ претворена у кафану, а тада је била додијељена у шошиној барацама • Обнављање рада шеће по почеснику • На окући све је енергија-од оне из 1972. тада је била додијељена у шошиној барацама • Први концерт-крајем априла

Изузетно тешко стање у коме се већ годинама налази културно-умјетничко друштво „Кањош“ натјерало је бивше дугогодишње чланове да се састану почетком фебруара и покушају да се вршење како да „Кањош“ поново оживи, како да поново заигра, као некад на будванским и многим другим позорницама. Констатовали су том приликом да „Кањош“ дуже од осам година суштински не постоји, да не постоје органи друштва, да професионални радници (музичар и гардеробер) немају ни легитимитет да представљају и заступају друштво, да друштвена заједница није интервенисала и тражила рјешавање проблема „Кањоша“ иако је своје вријеме доđeљivala (скромна) средstva iz општинског буџeta, da за несавјесno и неодговорно уништавањe гардеробe u пожару нико није одговарао, није bila осигурana, и, најважније, da KUD „Кањош“ треба реафирмисати јер је то друштвена и културна потреба ове средине. Изабран је иницијативни одбор (Светозар Радуловић, први предсједник „Кањоша“, Миодраг Вугделић, дугогодишњи предсједник, и дугогодишњи активисти Драган Марковић, Станко Асановић, Желько Срдановић, Дарinka Јубишић, Вања Павићевић и Јильана Јубишић) са основним задатком да припреми предлоге документата и организује оснивачку скупштину „Кањоша“. Скупштина је одржана 24. фебруара, за предсједника Скупштине изабран је Светозар Радуловић, а за предсједника Управног одбора Миодраг Вугделић, чиме је почео нови живот старог „Кањоша“.

Нови почетак, међутим, повод је за подсећање на оснивање, прве кораке, успон и пад „Кањоша“. Омладинско културно-умјетничко друштво „Кањош“ имао је задатак да постане важан чинилац у културном животу ове средине. Друштво је формирано у оквиру Културног центра и у почетку је имало само фолклорни ансамбл. Ентузијазам чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатak da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam članova, dobar rad uprave, angajovanje vrhunskih jugoslovenskih korеografa i osmišljeni program, doprinijeli su da „Кањош“ za relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатak da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivalema i kulturnim mafifestacijama, учешћe u turističkim centrima i kada je „Кањош“ имао задатак da postane važan činilač u kulturnom životu ove sredine. Društvo je formirano u okviru Kulturnog centra i u početku je imalo samo folklorni ansambl. Entuzijazam чланова, добар рад управе, ангажовање врхунских југословенских кореографа и осмишљени програм, допринијели су да „Кањош“ за relativno kratko vrijeđe стекне afirmaciju. Potvrda tome су brojni koncerti u Budvi i široku Jugoslaviju, učenje na mnogim festivale

ФЕЉТОН

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

Одабрала: Љиљана Зеновић

КЊИГА ПАШТРОВСКИХ
ПРИВИЛЕГИЈА (10)

Овај препис привилегија, извршен са једног другог истовјетног прописа овјереног руком пок. господина Фраческа Беачијано, млетачког јавног нотара, ја нижеоптисани нотар вјерно сам сравнио од ријечи до ријечи ради његовог овјеравања и његову аутентичност потврђујем својим потписом и својим нотарским знаком дана 8. маја 1685. године.

Мјесто нотарског знака. Александар Бронзинус, јавни млетачки нотар, аутентичности ради потписах и означих.

Ја нижепотписни, јавни нотар, тврдим да сам овај препис гопреречених привилегија од листа 1 до листа ... закључно извршио из других збирки састављених од истовјетних овјерених (преписа), као што се види из овог који ми је сада поднесен и који ми је подношен у сврху овјере у "многим и разним временима" од господина Дојма Дујмовића и других племића и друге господе из Макарске, те пошто сам га сравнио од ријечи до ријечи, вршим његову овјеру.

У Венецији 23 априла, субота, индикације 9. година 1746. Нотарски знак са иницијалима И.Б.

Јосип Бернард Белано, млетачки јавни нотар, син господина Јакоба, тајкоје млетачког нотара, аутентичности ради потписах и означих.

Аутентичност паштровских привилегија из млетачког периода није потребно доказивати. У сталом, у њихову вјеродостојност није нико ни посумњао. Уговор од 4. априла 1423. године, дукал од 17 маја 1428. године, који тај уговор потврђује, затим други дукали и терминације, који и које се односе на потврђивање или примјењивање паштровских привилегија, нијесу само сачувани у књигама паштровских привилегија. Њихови

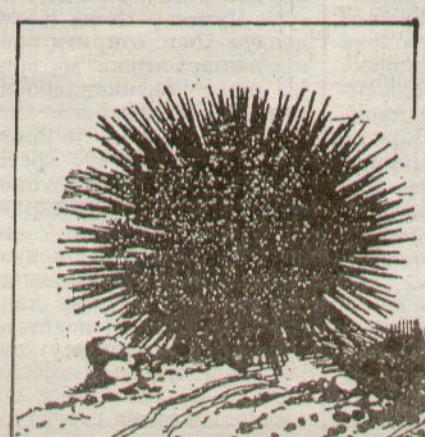
оригинали или савремени овјерени преписи чувају се и данас у млетачком Државном архиву. Ако бисмо пришли сравнивању исправа из ове књиге коју смо користили са изворима у млетачком архиву, ми бисмо могли констатовати само извјесне случајне грешке, као последицу недовољне опрезности преписивача. Многе такве грешке преписивача лако је утврдити без икаквог сравнивања и то нарочито уколико се односе на датирање исправа. Општа је омашица напр. У датуму 20. октобар 1543, који се везује за дукала франческа Доната. Овај дужд је, на име, изабран 24. новембра 1545, па према томе није могао поменутог датума издати никакав дукал. Исто тако очита је грешка у датуму дукала Петра Ландо, за који стоји да је издат 1. априла 1593. године, јер је Ландо дуждевао од 1539 до новембра 1545. Али ове и остale хронолошке грешке, као и друге омашице преписивача, у суштини ништа не мијејају и никако не могу представљати индије фалсификата. Намјерних грешака, који би утицале на садржај млетачких исправа, у овој књизи паштровских привилегија није могло бити, јер како смо већ рекли, она је служила као легитимација пред млетачким властима за остваривање у њој садржаних повластица. А те млетачке власти би свако фалсификовање одмах откриле, а тада би умјето бенефиција слиједиле оштре казне.

Дакле, и поред извјесних случајних грешака, паштровске привилегије остварене под млетачком вадвном, а регистроване у овј књизи коми сматрамо, вриједи објавити, представљају аутентичну интересантну документацију о заиста великим повлашћеном положају Паштровића. (КРАЈ)

ЗАНИМЉИВОСТИ

ЈЕДНОМ ЈЕ, КАЖУ, НЕКАКВА СТРАНЦУ У КОТОРУ УПИТАО ЦРНОГОРСКОГ ВЛАДИКУ ПЕТРА ПЕТРОВИЋА - ЊЕГОША. КОЛИКО ИМАДО ЦЕТИЊА. ОВАЈ МУ ОДГОВОРИДА "ПРИЈАТЕЉ МОЖЕ СТИГИ ЗА ШЕСТ УРЯ Я НЕПРИЈАТЕЉ НИКАДА"...

До сада је откривено око 750 различитих врста морских јежева. неки од ових јежева толико су отровни да је немогуће одстранити отров и другим кувањем.

СВЕТИ СТЕФАН

ЧУВЕНИ ГРАД-ХОТЕЛ ПРВИ ПУТ СЕ СТОМИЊЕ 1442. ГОДИНЕ. ГРАДИ-ТВРДЈАВУ ЈЕ САГРДИО НЯРОД ОД ПЛИЈЕНА КОЈИЈЕ СТЕФАН КАО УБОГИ ПРОТИВ ТУРКА.

Задњи италијански краљ ВИТОРИО ЕМАНУЕЛЕ III. БИО је висок само 150 сантиметара.

ПРОДАЈА МАНАСТИРА МАИНЕ И СТАЊЕВИЋИ

ОБА МАНАСТИРА
ПО ИСТОЈ ЦИЈЕНИ

Кад се год потегло питање границе између Аустрије и Црне Горе, црногорски манастири Маине и Стњевићи поставили су се као проблем. Још 1789. године аустријски генерал Бради, у вези јурисдикције владике Петра I у Боки и границе између Црне Горе и Аустрије, изразио је ујверење да се манастир Стњевићи налази на аустријској територији. Спор настао и око Маине. У манастиру Маине је, наиме, генерал Бради имао намјеру да смјести војску, будући да су манастирске зграде биле празне. Послије много перипетија и оружаних пријетњи, ствар се колико толико смрила. Црногорци и владика Петар I послали су жалбу аустријском цару и предочијли му да генерал Бради намјерава да им узме два манастира и да их претвори у касарне. Били су чврсто ријешени да то не дозволе.

Одмах послије смрти владике Петра I Аустрија је поставила питање границе према Црној Гори, односно питање припадности Стњевића и Маине. Руски конзулат у Дубровнику, Гагић, обавијестио је о томе руског представника у Бечу, Татишићеву. Аустријска влада обавијестила је званично Радивоја Петровића, доџијег владику Петру II, да се манастир Стњевићи налази на аустријској територији, те да је манастир био уступљен митрополиту Петру I за његов живота. Ову обавијест на Цетињу су примили игнорантно, сматрајући је провокацијом. За сваки случај консултован је о овом питању и конзулат Гагић. Међутим, на велико изненадење, Гагић је у писму владици Петру II у новембру 1830. изразио сумњу да би Аустрија тражила нешто што јој не припада. Уз то, тражио је да га Владика обавијести

да је и земља одвећа слаба, зато сам и продао исте Стњевиће аустријском правитељству по ону истуцију по којој и Маина... Ја сам судио да је боље продати Стњевиће које мој предшественик стриц свети Петар у vrijeme kada je Kabora dolazio na Cetinje признаo pisменo da leжи u austrijskom granici. Meternih je tu ponudio glatko odbio. Odgovorio mu je da manaстир може продати коме хоће. Пошто није нашао купца, владика Његош се послије годину дана поново обраћа Meternihu нудећи му манастир на продају. Продаја је прихваћена и извршена тек 1837. године. Владика је, с додушћењем црногорских главара, склопио уговор са бококоторским окружним капетаном, Габријелом Ивачићем, као austrijskim представником, о продаји манастира Маине са свим добрима по цијени од 17.000 форинти у сребру.

Ствар око манастира Стњевића била је нешто другачија. Његош је, наиме, мислио да ће он остати у црногорској граници. Продаја је стога на неко време одложена. У априлу 1839. године окружни капетан котарски упутио је Његошу понуду о куповини манастира Стњеви-

ћи. Договор је брзо постигнут. Његош је продао манастир Стњевића Аустрији по истој цијени као и Маине. Учинио је то, на водно, са дозволом црногорских главара. П ономе што се касније чуло, Његош је Стњевиће продао по сопственој иницијативи. У писму Гагићу од маја исте године Његош је објаснио разлог продаје манастира Стњевићи: "Будући да су сва стројења на Стњевића већ дошли у рјаво стање тако да је требало или доста новца трошити на поправљање њињи, или их пустити да се сруше, а при том будући да је и земља одвећа слаба, зато сам и продао исте Стњевиће austrijskom правитељству по ону истуцију по којој и Маина... Ја сам судио да је боље продати Стњевиће које мој предшественик стриц свети Петар у vrijeme kada je Kabora dolazio na Cetinje признаo pismeno da leжи u austrijskom granici. Meternih je tu ponudio glatko odbio. Odgovorio mu je da manaстир може продати коме хоће. Пошто није нашао купца, владика Његош се послије годину дана поново обраћа Meternihu нудећи му манастир на продају. Продаја је прихваћена и извршена тек 1837. године. Владика је, с додушћењем црногорских главара, склопио уговор са бококоторским окружним капетаном, Габријелом Ивачићем, као austrijskim представником, о продаји манастира Маине са свим добрима по цијени од 17.000 форинти у сребру.

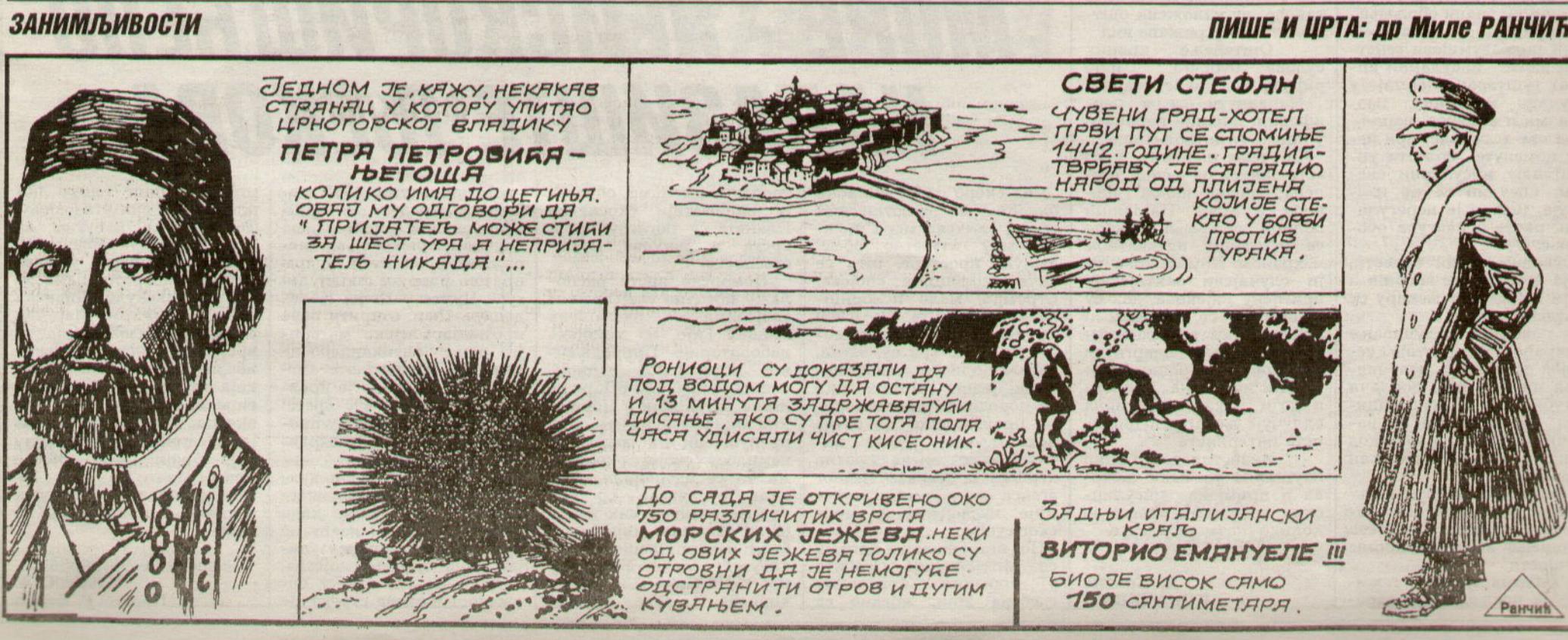
Ствар око манастира Стњевића била је нешто другачија. Његош је, наиме, мислио да ће он остати у црногорској граници. Продаја је стога на неко време одложена. У априлу 1839. године окружни капетан котарски упутио је Његошу понуду о куповини манастира Стњеви-

ћи. Договор је брзо постигнут. Његош је продао манастир Стњевића Аустрији по истој цијени као и Маине. Учинио је то, на водно, са дозволом црногорских главара. П ономе што се касније чуло, Његош је Стњевиће продао по сопственој иницијативи. У писму Гагићу од маја исте године Његош је објаснио разлог продаје манастира Стњевићи: "Будући да су сва стројења на Стњевића већ дошли у рјаво стање тако да је требало или доста новца трошити на поправљање њињи, или их пустити да се сруше, а при том будући да је и земља одвећа слаба, зато сам и продао исте Стњевиће austrijskom правитељству по ону истуцију по којој и Маина... Ја сам судио да је боље продати Стњевиће које мој предшественик стриц свети Петар у vrijeme kada je Kabora dolazio na Cetinje признао pismeno da leжи u austrijskom granici. Meternih je tu ponudio glatko odbio. Odgovorio mu je da manaстир може продати коме хоће. Пошто није нашао купца, владика Његош се послије годину дана поново обраћа Meternihu нудећи му манастир на продају. Продаја је прихваћена и извршена тек 1837. године. Владика је, с додушћењем црногорских главара, склопио уговор са бококоторским окружним капетаном, Габријелом Ивачићем, као austrijskim представником, о продаји манастира Маине са свим добрима по цијени од 17.000 форинти у сребру.

Црногорске владике прије Његоша били су чети гости Маина и Стњевића. И више од тога. Доситеј Обрадовић, који је цијелу једну зиму провео у Стњевићима, каже да су владике Сава и Василије често боравили у овим манастирима.

Комијен БУЛАТОВИЋ

ПИШЕ И ЦРТА: др Миле РАНЧИЋ

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ПОЉОПРИВРЕДА

ЈЕЗГРАСТЕ ВРСТЕ ВОЋАКА

У ову групу воћака спадају орах, љешник, кестен, бадем и још неке за нас мање значајне врсте.

Орах

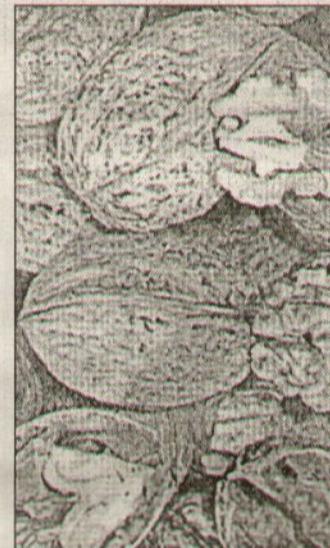
Орах је распрострањен на свим континентима. Азија је највећи производач овог воћка. И поред значајне свјетске производње која се креће око 1.000.000 тоне, орах је дефицитиран на тржишту, што утиче на његову високу цијену. Највећи свјетски производачи су САД, Кина, Иран, Украјина и Русија. У нашој земљи се производи око 20.000 тоне и то углавном у Поморављу, Неготину, Фрушкој Гори и Метохији. У осталим дјеловима земље орах се гаји у мањој мјери и то углавном понеко стабло најчешће самониклог ораха по двориштима.

Орах најбоље успијева у умјереној топлији, виноградском подручју, са довољно влаге и на дубоким растреситим плодним и кречним земљиштима. Дуговечна је воћка и живи преко 100 година. Даје велику и широку круну која може покрити и преко 100 м². Ова чинијница ограничава његово ширење на теренима и окућницама са ограниченим површинама. Орах је воћка, али је врло значајан и као шумско дрво и парковска култура. Треба имати у виду да је орах страно-плодна воћка, па у засаду треба да буде више сората или селекција који ће се међусобно опрашивати.

Језгра ораха има највећу енергетску вриједност од свих врста воћака и то 2823 КЈ, иза њега долази љешник са 2790 КЈ, затим бадем са 2634 КЈ, ур-

са и 1292 КЈ, итд. То значи да орах има високу хранљиву, енергетску и дијететску вриједност у исхрани.

Осушена језгра саржи више од 61% уља, 18% бјеланчевина, 14% угљених хидратних, знатну количину минералних супстанци витамина и др.

Плод ораха, сорта Срем

Плод ораха се користи за јело, затим у медицини, фармацеутској индустрији и кулинарству. Дрво је драгоценја сировина у дрвно-прађивачкој индустрији.

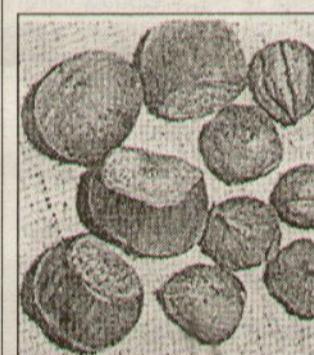
За садњу ораха узимати саднице калемљене на сејанцу дивљег ораха. Калемљени орах почиње да рађа после 3-4 године од садње, док некалемљени после 7-8 година.

Поред тога, калемљени орах даје крупније плодове, бољег квалитета и радмана преко 50%, а некалемљени најчешће ситне плодове испод 5 грама тврде љуске и са лошим радманом. Од сорти препоручујемо: Шампион, Расна, Јупитер, Срем, Ти-

са, Медвеђа, Шеиново, Овчар и Ибар.

Љеска - Љешник

Љеска је врста воћака са широким ареалом распространења. Најбоље успијева и даје принос у реонима са умјереном и благом медитеранском климом. Тражи већу релативну влажност ваздуха у току лета. Највише јој одговара пјесковито,

Римски љешник

глинovito земљиште. Не подноси кисела и тешка непропусна земљишта.

У свјету се производи око 600.000 тоне од чега на Турску отпада око 70% производње. За њом долази Италија, САД, Шпанија, Кина и др. У нашој земљи је веома мала производња и зато се налазимо међу земљама увозницама овог драгоценог воћка. Језгра љешника је високо калорична (2790 КЈ) и богата мастима 50-75%, бјеланчевинама 12-18%, минералним супстанцима (калцијумом, фосфором, магнезијумом и калијумом), витаминима А, Б, Ц, ПР и Е. Језгро плод се једе у свежем стању, а користи се у кондиторској индустрији, медицини и др.

За садњу на локалитетима који погодују љески

треба узимати саднице од племенитих сорти калемљених на мечијој љеској која даје добро јер издавничка касније даје много изданака, а немају право дебло и стварају проблеме и агротехнички: Од познатих сорти препоручујемо: Истарски Дуги, Тонда Ђентила Романа, Тонда Ђентила Делаланга, Енис, Римски и Халски Чин.

Питоми Кестен

Продуктова плодова овог воћа у свјету је око 500.000 тоне. Међу највећим производачима су Кина, Кореја, Турска, Италија, Јапан и Шпанија. У нас расте спорадично, на брдско-планинским теренима који су под утицајем средоземне климе. Тражи земљишта безкречна, дубока и пропустиљива. Круна кестена је великих размјера што га опредељује за шумска и парковска станица и воћњаке на већим површинама, а врло ријетко на окућницама. Месо плода питомог кестена се једе печено и кувано, а користи се и као пире у кулинарству. Цвијет кестена је добра пчелиња паша, али чист кестенов мед није најбољег квалитета. Дрво кестена је врло цијењено у индустрији дрвета због своје чврстиности и трајности.

Од сорти код нас су заступљене претежно локалне популације. У земљама великих производача кестена познате су сорте: Андерсон, Бетрам, Комбај, Лионска, Расино и др.

За садњу се користе саднице произведене калемљењем на сејанцу кестена или изданци питомог кестена.

Јован МЕДИГОВИЋ
дипл. инг.

ЦВИЈЕЋЕ

ВЕСЕЛИ ЈУТИЋ

Својим веселим жарким бојама јутић утиче на добро расположење. Назива се још и жабњак. Припада фамилији Ranunculaceae која има више од 800 врста.

Јутићи за вазе, најчешће густо попуњених цвјетова, углавном су гајени облици врсте Ranunculus asiaticus. Има их у разним бојама, до бијеле, жуте, ружичасте, наранџасте, љубичасте до јарко црвене.

Јутић потиче из источних подручја Средоземља. У Италији и Јужној Француској гаји се у великом количинама. У вази се цвјетови јутића држе релативно дugo, па

су врло омиљено и тражено цвијеће.

На нашим шумским ливадама, чест је жути јутић - Ranunculus acris. Ranunculus на латинском значи жаба, јер му као и њој одговарају влажна места, acris - значи оштар.

Прије стављања у воду оштрим ножем расиједите цвјетне стабљике у дужини од 3 до 5 см. Тимај резови у доњем дјелу стабљике побољшају способност узимања воде.

Уроните цвјетове до половине дршке у млаку воду и уживајте у природном шарму ових љепота!

ОДАКЛЕ СУ ЛАЛЕ?

За лале постоји вјеровање да су поријеклом из Холандије коју често називамо „земљом лала“. Међутим, постојбине овог омиљеног цвећа су Азија и Јужна Европа, а у Холандију је пренијето давне 1554. године. Име води

слио да сте толико равнодушни“.

Зумбул симболише љубав, али и њежно пријатељство. Бијели цвијет говори: „Моје се срце неће промијенити“, а розе каже: „моја је страст све већа“.

Ђурђевак је симбол младости и љепоте који поручује: „Нека наша срећа траје вјечно“, „Волим вашу скромност“ или: „Ваша љубав доносити Вашија љепоти“.

Лала симболизује раскош и луксуз, па представља цвијет одважности који говори: „Ја тријумфујем и живим да бих вас волио“.

Магнолија је симбол снаге и вјерности у љубави кроз коју се поручује: „Волите ме више но икад до сада“ или: „Моја љубав је чврста као стијена“.

МАЛИ КУВАР

ЖУТА СУПА

ПИЛЕ С ПИВОМ

Потребно: три кашике кукурузног брашна, три кашике уља, један чен бијелог лука, мало сјецканог петрусина, кашичица алеве паприке, кашичица „вегете“, со, чашица киселе павлаке.

У посуди се загрије уље, па затим сипа брашно и пропржи на најнижој температури уз стално мiješaњe. Дода се аleva паприка и исјечак бијели лук. Промијеша се, налије литром вруће воде, мало посоли и кува двадесетак минута. При kraju кувања дода се „вегете“, после се петрусином и још мало прокува.

Пред служење зачини се павлаком.

змарина, со, бибер, и „вегета“.

Када пилетина омекша, извади се и поређа на загријан тањир. Масноћа у којој се пржила пилетина оједи се, а остатак прати на шпорет.

Дода се брашно, мало попржи, па дода и супа уз стално мiješaњe. Потом се неколико минута кувања, сос се прелије преко пилетине.

ЗАПЕЧЕНЕ КОПРИВЕ

Потребно: 750 гр. младог лишћа коприве, 150 гр. младог црног лука, 1 дцл уља, 80 гр. сира, 50 гр брашна, 3 јајета, 2,5 дцл киселе павлаке, бибер, со, који листић нане.

Коприва се очисти, опрете и исјече ситно. Пропржи се на уљу да мало омекша, па да се дода ситно исјечен црни лук и нана. Посоли се, поспе брашно и још мало пржи. Када је готово, дигне се с ватре и дода измрзљен или наструган сир, промијеша и сипа у ватросталну посуду. Затим се све прелије јајима умућеним с киселом павлаком, још мало посоли и запече у загријаној перни да се стегне и појумени.

ПРОЉЕЋНА САЛАТА

Потребно: зелена салата, веза ротквица, двије везе младог црног лука,

два тврдо кувана јајета, 100 гр. тврдог бијelog сира, со, уље, јабуково сирће.

Салата се опере и листови распореде у чинији у виду латица цвијета. Лук и ротквице се, та��е, оперу, па исјеку на колутове.

Посоле се и прелију уљем и сирћетом. Јаја се исјеку на коцкице па промијешају са луком и ротквицама. На средини салате се направи купа од ове смјесе и поспе струганим бијелим сиром.

Дезерш

ПОСНЕ ПИВАРИЦЕ

На 4 кафене шољице

уља додати 2 кафене шољице пива, 3 кашике шећера, прашак за пепциво, 3 кашике мљевених ораха и око 500 гр. брашна.

Тијесто добро умијеси, правити лоптице, па сваку растањити у круг обима тањира за кафу. У средини сваке ставити мало цема и сјецканых ораха, поново их увјалати као лоптицу, па их поређати на плех и пећи на умјереном температури.

Кад су печене умакати их у топли, рјеђе укуван шербет направљен од 300 гр. шећера и 3 дц. воде. На kraju сваку увјалати у прах шећер помијешан са мљевеним орасима.

Приредила Л.Б.

ЉЕПОТА ЖЕНЕ

ПРИПРЕМА:

МАЈА ТУЦИЋ

Ја сам МАЈА, инструктор аеробика.

Управо сам дошла из вјежбанице и пошто сам се истушила и појела лагани оброк, сјела сам да одморим овог лијепог прољећног дана уз шољу чаја.

Већ дуже вријеме размишљам шта то значи бити права жена, па бих сада нека своја размишљања подијелила са вама.

ПРАВА ЖЕНА

ПРАВА ЖЕНА је слободна, води активан, спрјечан, здрав живот, шире свјетлост и срећу свуда око себе, воли све људе, воли животиње, воли природу, воли изазов, не боји се потешкоћа, савлађује их, има снове, вјерије у њих, вјерије у праведност, не мисли на насиље, рат, машине за убијање, интуитивно изbjегава несреће.

ПРАВА ЖЕНА има своју животну орјентацију, своје циљеве, које тежи да оствари. Она слуша глас свог срца. А срце је никад не превари. Али зато не смије ни она њега, јер ће тада да упраља своје женско биће. Она поштује само праве и исконске вриједности. Не би изневерила своје срце зарад материјалних вриједности, друштвеног статуса и славе.

ПРАВА ЖЕНА је суштински срећна. Извор њене среће су: љубав, породица, муж, дјеца, кућа,

Извор ЈЕНЕ среће су љубав, породица, муж...

Она је одушевљена свим што је лијепо

башта, храна, куповина, специјалне прославе, путовања, музика, спорт, дружење са пријатељима, читање, посао, природа, кућни љубимци...

Највећа вриједност жене је зажарен поглед и искрен осмјех. Срећна жена је весела, зна да се забавља, има смисла за хумор, види забавну страну многих ситуација, способна је да се наслажи на свој рачун, људе око себе релаксира својом позитивном енергијом, нема страх да ће бити смијешна или неозбиљна пред околином. Она његује оно што ради и не јадикује за оним што није и за оним што нема. Али жели да напредује, да дограђује своју личност и своје способности. Радује се успјеху и дјетиње се одушевљава свemu што је лијепо. Радознала је. Креативна. Сјесна је својих вриједности. Нема предрасуда. Неправда и насиље је поражају.

Ход времена је не брине јер свако доба има своје чаре које је крије. ПРАВА ЖЕНА СЛУША ГЛАС СВОГ СРЦА. А срце је обавијести када љубав преплави душу. Тада јој се у тијелу створи искра, која се распламсе у пламен, пламен се разбуки у огањ, огањ се претвори у пожар који се не може обузdati. Она када воли мисли да је побиједила свијет и не плаши се да ће ишта изгубити. ИСТИНСКА ЈУБАВ је чин пот-

пуног предавања.

Да би препознала свог мушкарца чувствају јој не смију бити помућена - болесним тијелом, духом, лошом исхраном, опојним средствима или другим мушкарцима. Тијело јој мора бити потпуно здраво, а биће чисто.

Када ПРАВА ЖЕНА изабере свог мушкарца она од њега направи свог ВИТЕЗА лављег срца. Он је увијек спреман да се бори за њу. Он јој купује цвијеће, пише љубавне поруке, штете са њом по мјесечини. А то права жена заслужује.

ЉУБАВ је та која нам даје енергију за све акције које нам омогућују да досегнемо идеале који су нам у срцу, без којих наш живот не би имао смисла.

ПРАВОЈ ЖЕНИ је љубав покретачки мотив. Она не смије да познаје лоше осећаје као што су мржња, освета, завист, наношћа бола другима.

СРЕЋНА ЖЕНА воли оно што ради и не јадикује за оним што није и за оним што нема. Али жели да напредује, да дограђује своју личност и своје способности. Радује се успјеху и дјетиње се одушевљава свemu што је лијепо. Радознала је. Креативна. Сјесна је својих вриједности. Нема предрасуда. Неправда и насиље је поражају.

Ход времена је не брине јер свако доба има своје чаре које је крије. ПРАВА ЖЕНА СЛУША ГЛАС СВОГ СРЦА. А срце је обавијести када љубав преплави душу. Тада јој се у тијелу створи искра, која се распламсе у пламен, пламен се разбуки у огањ, огањ се претвори у пожар који се не може обузdati. Она када воли мисли да је побиједила свијет и не плаши се да ће ишта изgубiti. ИСТИНСКА ЈУБАВ је чин пот-

пуног предавања.

ОНА воли његов спољашни изглед, а и његов карактер. ОНА га разумије, цијени његове вриједности, његове ставове, диви му се, подржава га, његује самопоузданje, подстиче га на успјех.

ОНА јој је због тога бескрајно захвалан.

ОНА има њену ЈУБАВ и ОДАНОСТ.

ОНА има његову ЈУБАВ и ОДАНОСТ.

ОНИ су тим. ОНИ су најбољи пријатељи. ОНИ тада посједују СНАГУ ЈУБАВИ.

У том циљу оне прије-

КАКО
ДА БУДЕМО ЛИЈЕПЕ

Жене имају двије домовине: земљу из које потичу и ону другу, можда имагинарну, али истовремено стварну земљу чије је име ЈЕПОТА. У тој земљи грађанке немају права већ само дужности. Жене "морају" бити лијепе и да би биле лијепе морају његовати своју љепоту по сваку цијену и на сваки могући начин.

Током историјског развоја положај жене у друштву се мијењао у различним временима и код различних народа. Међутим, жена је тек у савременом друштву, па и код нас, стекла равноправан положај који јој омогућује учешће у свим друштвеним збијањима, као и да више пажње посвети себи.

Свака дјевојка и жена би требала да упражњава тјелесне активности - трчање, плес, пливање, аеробик...

Лијепо тијело је задатак сваке дјевојке и жене. Лијепо тијело је здраво тијело, тијело са правилно развијеним мишљима и са нормалном количином поткојног, масног ткива. Лијепо тијело је фина визуелна инспирације и за нас саме и за друге. Свака дјевојка и жена може да испуни тај задатак систематским тјелесним вježbањем и правилном исхраном.

Младе дјевојке које се не баве тјелесним вježbањем могу да имају лијепо тијело због генетске предодређености и година, али немају развијене моторичне способности - нису издржљиве, снажне, брзе, гипке, немају координацију покрета и располажу са малим бројем моторних покрета. Међутим, није једино мјерило нашег тијела како нам стоји мини сукња. Мјерило могу да буду наши покрети - да ли су снажни, брзи, гипки, грациозни, наше држање, наш ход, способност да потрчимо, да заплешемо, заливамо...

Жене преко тридесете које се не баве физичким вježbањем не могу да имају лијепо тијело, и наравно немају развијене моторичке способности. Њихово тијело је или мршаво или гајазно, и са атрофираним мишљима. И мршавост и гајасност доводе до морфолошких и функционалних поремећаја.

Да би постигли и одржали оптималну физичку способност неопходна су два фактора:

1. систематско тјелесно вježbање

2. правилна исхрана.

Многе жене одсуствују вježbања или нередовним вježbањем и неумјереношћу у исхрани знатније повећају тежину. Тада жеље да се брзо и нагло ослободе сувине тежине.

У том циљу оне прије-

давање, узимање разних средстава за мршављење, презнојавање у топлој пари (сауна), спровођење напорних тренинга у топлом одјељу, хиџушком усисивању сала - липосупација.

Ови поступци су погрешни и негативно утичу на физичку способност и здравље.

ГОЈАЗНОСТ је проблем великог броја жене. Има много узрока гојазности. Најчешћи узрок гојазности је несразмјера између уноса калорија путем хране и трошења калорија у одређеним процесима, односно повећан унос калорија путем хране и смањено трошење калорија путем физичких ак-

тивности. Нажалост, ово је доба хемије и вјештачких прерађевина. И прате га многе болести. Болест је оно што сами креирајте. У источној медицини љекар учи човјека како да прије свега, предупријети болест, тј. како да живи и да се храни да се уопште не разболи.* Источни љекар за разлику од западног не смије да буде болестан, јер болестан човјек не може да лијечи друге људе, а породични љекар у Индији, нпр. добије отказ ако се неко од члanova породице које лијечи разболи.

Важно је да се са рафинисаних прехрамбених артикала пређе на природну храну.

Велике компаније улажу велики новац у рекламирање тих артикала. Савјетујем вам да кад год купујете нешто рафинисано и конзервисано прочитате састав на најљепници. То је најлакши начин да схватите шта ћете заправо јести. Када једном прочитате садржај, можда ћете промијенити мишљење и вратити производ натраг на полицу. Додаје се низ хемијских додатака, конзерванса, арома, боја. Жена која схвата потребе свог тијела заувијек ће одбацити индустријски припремљену храну и користиће природне намирнице. Она ће свог мужа и дјецу научити да поштују своје тијело и једу само ону храну која је за њих добра.

НАМИРНИЦЕ које вам препоручујем су%

- ИНТЕГРАЛНЕ ЖИТАРИЦЕ (мрки пиринач, пшеница, јечам, кукуруз, раж, овас, хељда, просо)

- МАХУНАРКЕ (пасуљ, боренија, грашак, сочиво, соја и леб-лебија).

- ПОВРЋЕ

- ВОЋЕ

- РИБА

- ЉУСКАРИ (пужеви, рапови, шкољке)

- ЈЕЗГРАСТИ ПЛОДОВИ (ораси, бадеми, љељвици, кикирики)

У свакодневној исхрани однос ових намирница би требао да изгледа овако:

ИНТЕГРАЛНЕ ЖИТАРИЦЕ - 50%, МАХУНАРКЕ - 10%, ПОВРЋЕ - 30%, ВОЋЕ - 5%. Ове намирнице се једу на различите начине: кување, прирјање, сврђење, сушење. НАМИРНИЦЕ КОЈЕ ТРЕБА ИЗБЕГАВАТИ су: прости шећер и прерађевине од простог шећера (чоколаде, кексови, сладоледи...), месо и прерађевине од меса (салама, виршле, паштете, ћунке, кобасице...), масти (свињски лој), производи од рафинисаног брашна (хлеб од bijelog brašna).

Дневно треба попити до два литра воде. Драге dame БАШ САДА је тренутак да прочистите организам, да се ослободите вишке килограма и да започнете нов здравији живот.

Здравље је у здравој ис храни

Они су најбољи пријатељи

ОИ постаје њено вољено биће и њен заштитник.

ОНА воли његов спољашни изглед, а и његов карактер. ОНА га разумије, цијени његове вриједности, његове ставове, диви му се, подржава га, његује самопоузданje, подстиче га на успјех.

ОНА јој је због тога бескрајно захвалан.

ОНА има њену ЈУБАВ и ОДАНОСТ.

ОНА има његову ЈУБАВ и ОДАНОСТ.

ОНИ су тим. ОНИ су најбољи пријатељи. ОНИ тада посједују СНАГУ ЈУБАВИ.

У том циљу оне прије-

ЂАЧКО ДОБА

ШАХ
ПАРТИЈА

Шах је ит ра, ал' од збилье,
Носи неки рашни миље.

Две се војске наоштире,
Па се љушто судариле.

Пиони су ко аскери,
Сваки свакој оком мери.

Лауфери не ћ оворе,
У косом се боју боре.

Коњи скчују све у Ге,
Тако ћлаше йацере.

Кад штобови ћ руну ћраво,
Ко га из њих јуца ћаво.

Краљ је ко ћруји и без воле
Миче се за једно поље.

Ал' њећ ова леја дама,
По бојишту шешта сама.

Сад видимо није лако,
Шах не може ит раш свако.

Побјеђује, што се зна,
Онај ко МАТ ћрви га!

МОЛИТВА
СУНЦУ

Молимо ће
Сунце крене,
Да природе
Озелени.

Да ћишице
Пјевачице,
Расијевају
Све шумице.

Дјевојчице
И дјечаци,
Ви сите нашеј
Сунца зраци.

ПРОЉЕЋЕ

Ајрил џева џесму Сунцу,
Мјесец златну свилу куји,
Лахор буди расвићицу,
Зеленојо свуда ћуји.

Ливадице ко џејиси,
Развији ораџ ћраве свија,
Брескви, шљива и ћрешњица
Шире мириш ћојија.

Пчеле ћ рабе ћолен с цвијећа,
Лейширићи свуда леје,
Вриједни мрави само ради,
Цврчак џева џесму сјеје.

Све је лијејо, свуда цика,
Свуда ит ра, Сунце руди,
Пролеће се ћослије зиме
Сага за вас, дјејо, буди.

Мишар МИТРОВИЋ

ОСНОВНА ШКОЛА „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

ОБИЉЕЖЕН ДАН ШКОЛЕ

• И поред свих шешкоћа школа ћослије добре резултате • Неогодна нова основна школа и саванови за наставнике • Запажена драматизација живота и рада Стефана Митрова Љубиши је извођењу ученика школе

Основна школа „Стефан Митров Љубиши“ је 29. фебруара свечано обиљежила Дан школе. У сали „Зета-филма“ уз присуство бројних гостију одржана је свечана сједница наставничког вијећа послије које су ученици школе извршили драмски приказ посвећен животу и дјелу Стефана Митрова Љубиши. По завршетку програма у „Зета-филму“ гости су обишли зграду школе.

Школа као организована васпитно-образовна установа на овом подручју има дугу традицију. Нижша основна школа у Будви основана је 1831. године као подручна школа Котора и бројала је 70 ученика. Настава се одвијала на италијанском и народном језику. Нижша основна школа постаје самостална и независна од школе у Котору 1838. године. Два разреда ниже основне школе у Будви завршио је Стефан Митров Љубиши као одличан ученик. Школовао се у Празнично-недјељној школи у Будви и Вишој основној школи у Котору, а наша школа добила је његово име одлуком Народног одбора општине Будва 28. септембра 1961. године - рекла је директор школе Биљана Вукчевић на свечаној сједници наставничког вијећа подсећајући на историјат будванске основне школе. Говорећи о школи данас она је истакла да је ове школске године уписано 1826 ученика распоређених у 57 одељења по кому је ово најбројнија школа у Републици. Број ученика и одељења у школи и број ученика у одељењима су далеко испод педагошког оптимума, а организација рада је изузетно сложена и тешка. - Потештовање принципа који је ове године морало да заживи у првом разреду да одељење не може имати више од 28 ученика довело би до тога да се у школи формира 65 одељења што је, наравно, неизводљиво. Према тим критеријумима ми смо за рад у три школе. Додатно отежавајући фактор у раду ове школе представља чињеница да у школу долази путујући 400 ученика и 12 наставника. Колектив школе броји 110 чланова, а наше ученике образује и васпитава један магистар, 32 професора и 43 наставника. Но, и поред свих тешкоћа, општи сиромаштва и гломазности школе, школа мора и треба да одговори захтевима времена, да се са њима активно носи, да одолијева и тако сачува достојанство и углед у најтежим временима бременим у сваком погледу.

И у таквим неповољним условима настава се стално унапређује, а зграда школе одржава и оплемењује. Између осталог, по ријечима Биљане Вукчевић, опремљена је компјутерска учионица чиме је осавремењена настава и управљање. То је за ученика свих протеклих седам година било привлачно и престижно место. Формирана је база података свих ученика школе чиме је праћење успјеха и напредовања ученика значајно унапређено. Оспособљен је разглас школе чиме је школа означена са 72 звучника. Адаптирана су санитарни чворови, уградијена нова прозорска крила, изграђен музејски простор, фонтане и ботаничка башта у атријуму школе, инсталацији су рефлектори у дворишту школе због рада у три смјене, окречен су ученици и адаптиране и окречене свлачионице и фискултурна сала школе, офорбана је столарија с јужне стране и окречен дио фасаде и улаза у школу. Због перманентног повећања броја ученика школа је ове године добила 160 столова, 80 клупа, 10 катедри и три табле.

Школа постиже добре резултате у редовној настави (општи успјех је врлодобар - просјек 3,93, а проценат пролазности прошле године био је 99,28%) а на регионалним и републичким такмичењима ученици ове школе освајају значајна места. Они постижу добре резултате на пријемним испитима, скоро сви стипендијести Општине Будва су добили темељ у овој школи, а неки су проглашени најбољим студентима факултете, чиме се школа поноси.

- Храбримо се надом да ћемо добити нову школу, а time и боље услове за рад. Гајимо наду да ћемо и на плацу који смо добили од Општине прије три године започети изградњу стамбене зграде за наше наставнике којих је 50 одсто без ријешеног стамбеног питања. Ако школу направимо и станове њиховим наставницима имаћемо захвалност у научнистим душама човјечанства, дјечијим душама. Виђејте радосни што иду само у једну смјену у школу, што су поподне у окриљу својих родитеља, у игри са својом браћом и сестрама. Тако ћемо сачувати здраву породицу. Ученици ће бити срећни што испред себе имају задовољног наставника чија је енергија и мотивација учинила да дјечије образовање и васпитање буде много лакше и љепше, а наш свећи задатак био је и биће да их васпитавамо и образујемо часно и савјесно, знањем, љубављу и вјером у дијете, а прије свега суптиљношћу и мудрошћу педагога, да сваком од њих дозво-

лимо, а затим помогнемо да се развије у свом правцу, буде у складу са самим собом и једино тако отвори врату срећном животу - рекла је директор ОШ „Стефан Митров Љубиши“ Биљана Вукчевић пожељевши ученицима да буду знањем мочи ијаки, да систем помеђуних вриједности постане прошло, а систем правих вриједности њихова будућност. Она је захвалила свима који су било када и на било који начин помогли школи, јер се улагањем у интелектуални капитал најбоље улаже у будућност, у образовање које треба да буде покретача снага и тачак, замајац овог друштва.

Дан школе био је и прилика за свечани испраћај у пензију наставника Бранислава Краповића, Јање Милашевића, Милице Кокић, Бранке Ђурковић и Петра Вукићевића.

- Они су часно, достојанствено и савјесно образовани и васпитавани генерацији ученика, врло често не мјеђећи ни вријеме ни сате, дарујући себје без краја. То су људи достојни поштовања, и памћења свих њихових родитеља и свих нас - рекла је Биљана Вукчевић захваљујући им на дугогодишњем раду. Она је посебно захвалила Петру Вукићевићу који је годинама уз помоћ ученика и њихових родитеља скупљао експонате археолошког, етнолошког и историјског карактера, смјестио их по збиркама у музејски простор школе која је по томе препознатљиваје прва образовна установа која је спојила културу са образовањем.

Послије свечане сједнице наставничког вијећа ученици школе су извршили драмски приказ љубишиног живота и дјела. Учествовало је 40 ученика са фрагментима из школовања, књижевног и политичког рада Стефана Митрова Љубиши који су припремили професори српског језика Тања Вујачић, Зорица Јоксимовић и Сања Дончић. На припреми глумачке екипе радила је глумица Радмила Кнежевић, а програм је режирао Петар Пејаковић. Музички дио програма приморске напјеве, припремила је наставник Биљана Ђелица, а учествовали су и ученици школе за основно музичко образовање чије су наступе припремили професори Винко Новак и Ана Брајак, као и ученици балетске школе. Драматизација живота и дјела Стефана Митрова Љубиши је била запажена и лијепо примљена од публике па је поново изведена 7. марта.

В. М. СТАНИШИЋ

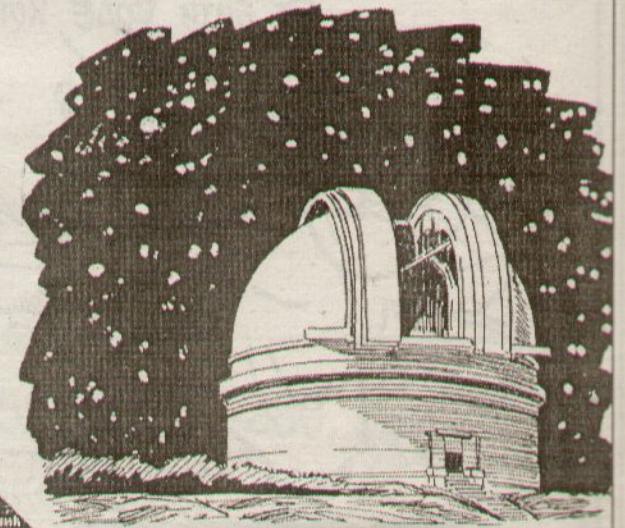
Пише и црта: др Миле РАНЧИЋ

КОЛИКО ЗВИЈЕЗДА
МОЖЕМО ВИДЕТИ
НОГУ?

Кјада по ведро ноги посматрају небо осуто звијездама, чини вам се да их је безброжан ипак, без телескопа види се само око 6.000 звијезда. Једна четвртина овога броја најлајзи се сувише на југу и не може се видети.

Од звијезда које се могу видети са неког мјеста на земљи, само је половина видљива у једној вријеме, јер су остале испод хоризонта. Једог измаглице вјероватно да их не сите могли најдоји више од хиљаде.

Јак телескоп могуће је фотографисати више од једне милијарде звијезда...

ШАРЕНА СТРАНА

ПРИЧАМ ТИ ПРИЧУ

Кад бих имао јећи синова
Свакој бих дао у то једну странку.
Шешто бих као гостодин без штапа
и легао у Јадре.
Пушио бих лулу, легао с висине
И љубацом на народ који ме и леда.
Пишко бих у златну ћуску,
А онда јео шишилиће на ражњу
Док ми пристигне мука.
Носио бих лејшир машину до Јука
И претерава ми не стадну ђаче.
Изводио бих њса у шећију да залива бандијеру
И стриљиво чекао да бандијера пролиси.
Али немам јећи синова, него само два.
Они узалудно пражне посао то својој земљи,
Али њосла нијде.
И сви живимо од моје љензије.

ОБЈЕСИ СЕ,
РОДЕ

Шешто се усјеручаваш
Удриће те фрас,
Објеси се сам,
Као љуби ћас!

Али одмах крени,
Шешто да те ко вуче,
Ти си био вучина,
- Не обично куче.

Да се стаго ослободи
Вуче крви ћвоје,
И да сами судбину
Убогуће кроје.

Мићар МИТРОВИЋ

ПРЕПИСИВАЊЕ ЖИВОТА

МИШКОВ ДИПЛОМАЦ

Пошто се у овој рубрици већ подуже бавим веселим згодама и онима које то мање јесу, уз шанкове разноразних кафана широм бивше и садашње Југославије, ред је да и ово кажем: за то имам и - диплому. Ја сам прави, правцати кафански дипломац. А „ћага“ је стигла - може ли откуда боље - из београдске Скадарлије. Потписао ју је у име предузећа „Стари град“, први до-

неколико мјесеци прије него што ми је Мишко уручио званично на малој церемонији у ресторану „Видиковић“ у Будви, пријатно ме изненадивши јер нешто тако не бијаше наговијестио. Била је, дакле, топла ноћ, у Скадарској улици живо, још се сједело напољу. Мишко Лекић накривио щешир и онако ће шеретски: ће си ти, забога, толико дуго? Ознојио је бјеше од пута дуга - ишао

као и ранијих година: вјечити младић има, изгледа, неки чудни еликсир којим одржава свежину и физичку и духовну. У кафани пуно свијета: дошли неки из унутрашњости пуних буђелара и жеље да се лијепо проведу. Пјене вино и цјесма, а ја и Мишко се присјехамо будванских дана, нарочито „покојног“ „Интернационала“, или и сусједних хотела, који погибше у ра-

ПРИВАДИО СИ СЕ, БЕТИКУ, ЈОШ НЕ ПРАВИМО БОЖАЈСКИ „ВРАНАЦ“!

маћин чувене кафане „Три шешира“ Милоња Лекића. Свима, а нарочито у Будви и Београду, познат као Мишко.

Прву проверу дипломе којој сам се толико радовао, да су ме пријатељи дуго задиркивали „важнија ти је она од неких других признања“, на шта сам обично одговарао „како не, када је најскупља“, имао сам баш у Скадарлији. Октобра сунчаног прије четири године, свега

је да честита усељење једном пријатељу у нову кућу, тамо негдје код Свилајница - али и од добре ракије којом тамо дочекују госте. Добро сам му дошао да мало предахне, јер особље кафane „Три шешира“ која се дичи својим гостима, али и првим домаћином својим, а који свакако спада у прву југословенску угоститељску лигу, има обичај да га не дира када му дође неко из Црне Горе. Све је код њега исто

зорном земљотресу који је на овом тлу мијењао и географију.

Мишко у Будву бијаше стигао млад из родних Васојевића, где туризам и угоститељство нијесу били у моди нити на нарочито цијени и веома брзо показа како свако правило има изузетак. Његов природни шарм - мислим да се то инспирисао рођењем - огромна воља за посао за који се опредијелио (прошао је пут од конобара до шефа најелитнијих објекта) знање језика и надасве енергија која му је омогућавала да буде на ногама дан и ноћ, а да се не уцртаје боре на лицу од умора, брзо су освајали госте. Како домаће тако и странце који су тих година испуњавали хотеле и друге објекте на Будванској ривијери. Подсјетио ме Мишко те ноћи скадарлијске како смо у та времена сретна изигравали ловце по Паштровској гори, па уместо лова уловили добар роштиљ који смо сами спремали, назијујући стално музичарима завичајне пјесме како би ме отправио.

Ја, међутим, запео око тога зашто је напустио „Милошев конак“ у којему је служио лично српским ћаконијама с лијепим досјеткама на енглеском, тадашњег америчког председника Чимија Картера? Па, како си ти заборавио да је Скадарлија још епидентар још увијек постојеће боемије наше, да њу воле и други, не само Београђани, прекинуо ме брзо. Иако ништа о томе не каже, знам: високи господин из Ђулића хоће да заврши каријеру тамо где још увијек, упркос временима непоетским и невинским, има поезије, где долазе они који сваку муку у ријеч и пјесму увезују, дакако и радијање свако, где стара калдрма још подрхтава од неиздашних стихова, чији сутвори у читанке стизали.

Не записмо се то ноћи иако дочекасмо рујну зору за окружим столом старе кафane.

- Е, богами, размислију да ли и даље треба да будеш власник дипломе скадарлијске, прекори ми пред свијет, подсећајући да један његов дипломац (увијек слаже да је само неколико нас добило тој папир) не може цијело ноћ насуво, баш овде.

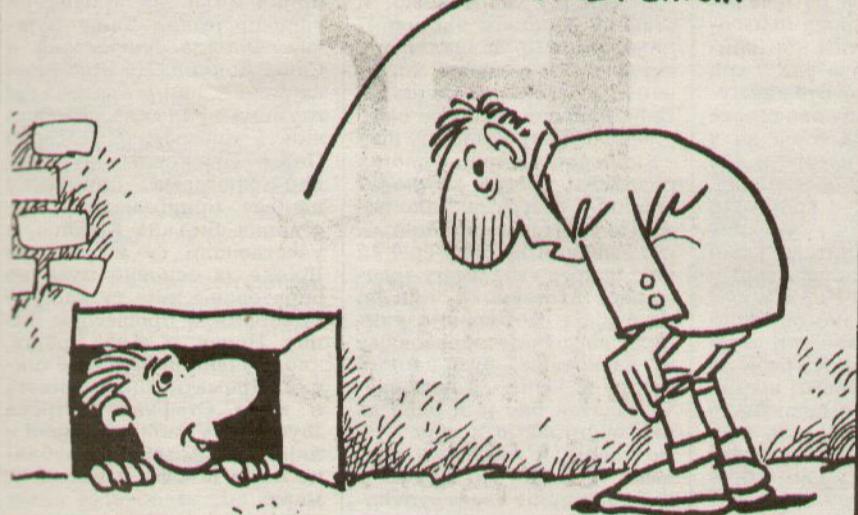
С. Ш. ГРЕГОВИЋ

БАШ СЕ ПРАЗНО ПРОВОДИМО... НИКО
НИШТА НЕ УБАЧУЈЕ УНУТРА...

Вранци:

АПРИЛИЈИ

СВЕ САМ СОБЕ ИЗДАО
ПРИСТИМА - ЈА СТАВАМ
У ПОДРУМУ...

Е ПЛЕНО: МУЗИКА ТИХО СРУПА,
А МИ МОНЧЕНО ИДА ПРИЧАМО...!

БАЦАМ ОВО НАЛОДЈЕ - КАЊУ Да
НЕ БИТИ ВОДЕ КОТ'КО ВОЈИШ!

СРБИНЕ, БРАТЕ, НЕМОЈ МИ
ВИШЕ ДОНОСИТИ ХРАНЕ,
БАШ САМ СЕ ПОДГОЂИО!

КЊАЗ МИЛОШ

БУКОВИЧКА БаЊА – АРАНЂЕЛОВАЦ

ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других произвођача

Продајни центар у Ластви грбаљској
тел. 086/51 - 297, тел./факс 52-518

Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/52-378

производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

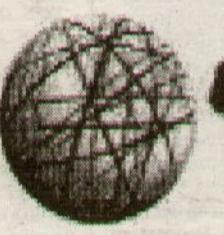
СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85310 БУДВА, Приморски батаљон 10,
тел./факс 086/52-790, тел. 51-764

AQUAMARK

VAŠA FIRMA
NA INTERNETU -
USLOV ZA
MODERNO POSLOVANJE
I SAVREMENE KOMUNIKACIJE

Internet **сг**

069 061 219

тел. 086/ 52-762, 52-280, 52-285
факс 086/ 51-320

СПОРТ

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА - 29. КОЛО

ЦРНО-БИЈЕЛА ЕГЗИБИЦИЈА НА ЛУГОВИМА

„МОГРЕН“ - „ПАРТИЗАН“ 0:7 (0:3)

- „Мој рен“ дјеловао као разбијена чеша
- Илијев трошоруки стријелац
- Коректина и да још коректиње навијање

Будва: 15. марта
Стадион „Лугови“
Гледалаца: преко 3000
Судија: Мирослав Радоман
(Нови Сад)

Стријелац: Илић у 14. Н.
Мирковић (аутогол) у 26.
Илијев у 34. 61. 70. Обрадовић 51. и Ивић 65. („Партизан“)

Жути картон: Рађеновић („Могрен“)

„МОГРЕН“: Марјановић 5,
Станковић 5 (Жижић 5),
Мирковић 5, Вукотић 5, Ђуришић 5, Белада 6, Радојевић 6, Беркуљан 5, Војводић 5, Рађеновић 5, (С. Мирковић 5), Ђукановић 5.

„ПАРТИЗАН“: Р. Илић - ,
Савић 7 (Ђирковић 7), Крајић 7, Стојановски 7, Ђулај 8, Трбок 8, Ивић 9, Томић 8, Обрадовић 7 (Ранковић 7), Илијев 9 (Делибашić -)

Одјавно се не памти да је

једну првенствену утакмицу у Будви гледало преко три хиљаде љубитеља фудбала, а још мање се памти да је „Могрен“ на стадиону „Лугови“ поражен са седам голова разлике. Прије почетка утакмице фудбалери „Могрена“ наговјештавали су добру игру, а нијесу исказивали и евентуални повољан исход на крају утакмице. Да ништа неће бити од тога видјело се већ на почетку утакмице. У 14. минуту капитен „Црно-бижелих“ Илић, послије грешке одбрамбених играча „Могрена“, начиње мрежу немоћног голмана Марјановића. Најљепши удаџац у домаћој екипи извршио је Ненад Мирковић, главом, у 26. минуту, али у саме ракње свога голмана Марјановића и то је било већ 2:0 за „Партизан“. На трећи го чекало

се само 8 минута. Центарфор Београђана Илијев претрао је комплетну одбрану и постигао свој први, а трећи погодак за „Партизан“. У наставку још болја, ефикаснија, игра „црвено-бижелих“ а бљеђа и лошија игра будванских играча. Мрежу голмана Марјановића у другом полувремену први је начео Обрадовић, играо се 51. минут. На 5:0 у 61. минуту повећава Илијев, а само четири минута касније и Ивић се уписује у листу стријелаца, било је то већ 6:0. Тачку на „Могренову“ катастрофу ставио је Илијев, својим трећим, голом у 70. минуту.

Овим поразом изабраници тренера Батровића све су ближе самом дну табеле, а самим тим и испадању из Прве савезне фудбалске лиге.

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА - 31. КОЛО

ПОБЈЕДА КОЈА ЗАДРЖАВА НАДУ

„МОГРЕН“ - „ХАЈДУК“ (Б) 3:0 (0:0)

- Станковић разбио бедем и остију у 47. минуту.
- Послије побједе над Београдом штакач најново се враћају на стадион „Лугови“
- „Рано су нас оштакчали“ - поручују фудбалери „Мој рен“

Будва, 22. марта
Стадион: Лугови
Гледалаца око 500

Стријелац: Станковић у 47. Беркуљан у 78. и Вушуровић у 89. минуту. -

МОГРЕН: Шушкавчевић 7, Мирковић 6, Вукотић 6, Беркуљан 7 (Љуцовић-), Ђуришић 7, Белада 7, Рађеновић 8, Радојевић 8, Војводић 8 (Глушчевић-), Станковић 8 (Вушуровић-), Букаловић 7.

ХАЈДУК: Гојковић 5, Здравковић 5, Веселиновић 5, Рашовић 6, Јоксимовић 6, Драгичевић 6, Николић 5, Рмадин 7, Маџар 6, (Трифуновић-), Поповић 6, Секуловић 6.

Када се то најмање очекивало фудбалери „Могрена“ одиграли су квалитетну и прије свега ефикасну утакмицу, што је резултирало

сигурном и убедљивом побједом против „Хајдука“ из Лијона, иначе директног конкурента за испадање из најелитније фудбалске лиге. Првих 45 минута око 500 навијача, који је пратило ову утакмицу, напротив су се досађивали на трибинама стадиона „Лугови“, правећи међусобне дојсјетке како би им што прије прошло вријеме. И када се очекивало да ће се поновити стара прича, изабраници тренера Батровића преосталих 45 минута одигрли су као у трансу и до нога потуки гости са Лијоном. Одјавно се не памти да су фудбалери „Могрена“ у једном полувремену, на првенственим утакмицама, постигли чак три погодка. Први се у листу стријелаца уписао Станковић у 47. ми-

нуту и тако наговјестио бољу игру у наставку утакмице. Послије почетничке грешке голмана Гојковића, Беркуљан успијева да својим доведе у вођство са 2:0. Тачку на утакмицу ставио је резервиста Вушуровић голом у последњем минуту и то је било 3:0 за „Могрен“.

Многи су нас рано отписали из Прве лиге. Сигурно је да се налазимо у незавидном положају, али све дојстоје и теоријске шансе за опстанак ми ћemo се безрезервно борити на терену. Једна побједа са гостујућег терена многе ствари би промијенила на табели. Надам се да на њу нећemo дugo чекати - рекао је Илија Рађеновић, један од најбољих појединача на терену.

ЈУНИОРСКО ПРВЕНСТВО ЦРНЕ ГОРЕ У ОДБОЈЦИ

ПОТВРЂЕН ПРИМАТ У ЦРНОГОРСКОЈ ОДБОЈЦИ

„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“ - „БУДУЋНОСТ“ 3:0 (25:14, 25:20, 25:17)

Будва: 12. марта
Дворана: МСЦ
Гледалаца: око 250
Судије: Сименовска (Бар)
и Ђуковић (Подгорица)

БУДВАНСКА РИВИЈЕРА: Затрић, Делић, Мијовић, Ђулафић, Багарић, Пантовић, Рашковић, Јовићевић, Мајдак, Маровић, Матковић.

БУДУЋНОСТ: И. Вуковић, Дробињак, Сарић, Вулић, Ц. Вуковић, Јанковић, Рашковић, Брновић,

Радушићић, Вучковић, Драгаш.

Да будванска одбојка не треба да брине за своју будућност показало је јуниорско првенство Црне Горе, одиграно у Дворани медитеранског спортивног центра у Будви. На првенству је наступило пет екипа: домаћин „Будванске ривијере“, „Будућност“, „Лука Бар“, „Ник-вoley“ из Никшића и „Електро-привреда“ (Подгорица).

У саставу Будвана на-

ступило је чак пет одбојача из сениорског првог, састава: Маровић, Мијовић, Затрић, Мајдак и Јановић, момци који представљају сјутрашњицу будванске, али и црногорске одбојке. Прије почетка првенства знало се унапријед да овај састав „Будванске ривијере“ нећe имати озбиљнијег тима на првенству. Своју супериорност доказали су у финалној утакмици против вршњака из подгоричке „Будућности“. Без већих проблема, за мање

од сат времена, утакмицу су ријешили у своју корист са 3:0, а тиме доказали да се у будванској школи одбојке најбоље и најстручније ради у Црној Гори.

Ни жири првенства није имао тежак посао око проглашења најбољих. За најбољег играча проглашен је Хамза Затрић, за најбољег смечера Радомир Мијовић, а за најбољег техничара Милош Маровић, сви из „Будванске ривијере“.

РАЗГОВОР СА ПОВОДОМ: МИЛОРАД - ЧЕМБО МАЛОВРАЗИЋ

„ПЕТРОВАЦ“ МОЖЕ И МОРА МНОГО ВИШЕ

Зашто не и у виши ранги
шакичења: Милорад Маловразић
најбоље показују својим
играма на терену и ту онда
нема проблема. Оваквим
договором сви добијају:

• Како сте успјели да спојите младост и искуство?

- Ту није било проблема. Млади играчи „Могрена“, чији сам иначе тренер и у Будви, наставили су само започети и унапријед договорени рад, а о квалитетима Голиша, Пејовић сувишно је говорили - њима је требало пронаћи само мало додатне мотивације. Момци из „Могрена“ „Петровац“ доживљавају као свој клуб. То

овакве друге недеље гледају квалитетне и узбудљиве утакмице.

• У посљедње вријеме имају сте проблема око састава тима?

- У овогодишњем првенству „Могрену“ не иде баш најбоље што се донекле одражава на унапријед постигнуту договор. Наиме, тренер „Могрена“ Батровић до задњега дана не зна се којим ће саставом одиграти наредну првенствену утакмицу, ја буквално дан уочи утакмице на стадиону „Лугови“ очекујем да сазнам на које играче могу да рачунам. Тако смо на Златицама путовали са само 12 играча, а у дербију против „Искре“ нисам могао да рачунам на договорене играче. Мислим да о постигнутом договору, о двојној регистрацији „Могренових“ фудбалера, још једном треба разgovarati, а све то у интересу будванског и петровачког фудбала, прије свега у интересу младих фудбалера и љубитеља фудбала у Петровцу. Јер уколико све буде као што је и договорено „Петровац“ мора и може много више, зашто не и у виши ранг такмичења - завршио је тренер „Петровац“ Милорад Маловразић.

ВУК ШЋЕКИЋ ВЛАСНИК КЛУБА МАЛОГ ФУДБАЛА „ГЕОИНЖИЊЕРИНГ“:

АКО ОДЛУЧИМ БИЋЕМО ПРВОЛИГАШИ

Чланови клуба „Геоинжењеринг“

Усвајање буџета Скупштине општине, посебно оног дијела намирењеног спорту, са нестручњењем, али и са великом зебљом, очекују чланови управе већине клубова. Како и не би, када од тога зависе многе ствари у клубу. Једино предсједник и власник клуба малог фудбала „Геоинжењеринг“ Вук Шћекић, о томе не размишља. А зашто не би, кад унапријед зна да његов клуб нећe добити ни један динар.

- Када сам одлучио да екипу „Геоинжењеринг“

пријавим за такмичење у

републичкој лиги малог

фудбала, био сам свјестан

да то захтјева и многе обавезе

и знатна финансијска

средства - започињеју своју

исповијест Вук Шћекић.

- Био сам спреман на то.

Ипак сам очекивао да ћu

најићи и на помоћ општине,

бар у оном обиму колико помаже сличне спортске колективе. Не само што нисам добио до сада нити један динар, имам утисак да већина људи који одлучују о томе уопште и не знају да „Геоинжењеринг“

и постоји, или пај у ком

рангу се такмичи. Овогодишње првенство коштаће ме преко 20.000 ДМ. Ни много, али ни мало.

• Многи заљубљеници у

мали фудбал сматрају да је екипа „Геоинжењеринга“

најкавалитетнија екипа

у Републичкој лиги и да

само због сплета случајних

околности нећe освојити

овогодишње првенство.

- Дуго сам размишљао

што би се десила када бих

освојио прво место. Схватио сам да град, и ако

га то ништа не кошта, није

заинтересован да добије

прволигаша у малом фудбалу.

Да се играла ова

лига, можда не бих

имао потребе да се са својом

екипом такмичим у републичкој лиги - завршио је

СПОРТ

ПРВА Б САВЕЗНА ЛИГА ЗА КОШАРКАШЕ

НАСТАВЉЕНА РАСПРОДАЈА БОДОВА

„Мој рен- ХТП Милочер“ - „Војводина“ 66:67 (30:31)

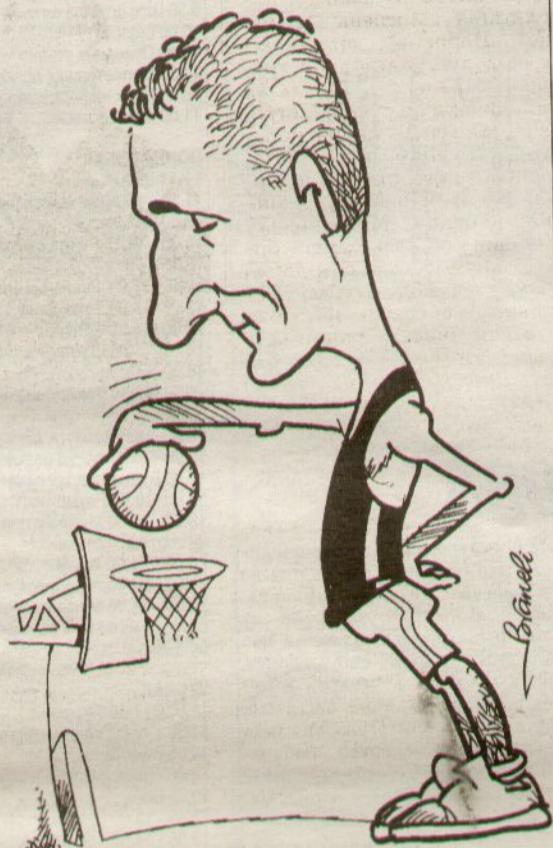
Будва, 18. марта
Сала: МСЦ
Гледалаца: око 250
Судије: Влаховић (Београд) и Шалетић (Зрењанин)

„МОГРЕН- ХТП МИЛОЧЕР“: Дулетић 7, Јовановић 9, Франета, Фатић 4, Анастасов 2, Пејић 2, Ивановић 14, Тмущић 12, Боричић 9, Никић, Ковачевић, Војиновић 7.

„ВОЈВОДИНА“: Чуровић 19, Субашић 17, Ковачевић 6, Бечин 9, Плакаловић, Чубрило, Вујачић, Клашић, Агоч 7, Гргинић.

Много тога шкрапи у редовима кошаркаша „Могрена- ХТП Милочер“ у наставку првенства у Првој Б кошаркашкој лиги у односу на први дио првенства. Ако је пораз у 24. колу против „Слоге“ у Краљеву био планиран и очекиван, то се у сваком случају не може рећи за пораз у 25. колу на свом паркету и пред својим навијачима, којих је иначе из утакмице у утакмицу све мање и мање, против већ отписане екипе „Војводине“.

Кошаркаши „Могрена“ у утакмици против „лала“ ушли су опуштено по систему да је доволно да се само појаве на паркету, а победа ће доћи сама од себе. Да баш тако неће бити видјело се већ половином првог полувремена када су гости повели са 21:4. Видјевши да је враг одиоша, домаћи кошаркаши запалили су одговорни и успјели готово да поравнају

Нинослав Тмущић

результат. Ипак гостујући кошаркаши, предвобићени за игру расположеним Чуровићем, Субашићем и капетеном Вујачићем, успијевају да са будванског паркета извuku непланиране бодове и поново створе прилику да

се боре за очување лигашког статуса.

Да ли је кошаркаше „Могрена“ захватали криза резултата или је посриједи нешто друго показаће већ наредни мечеви.

Ј. ШЋЕКИЋ

Увијек је гледао унапријед. Био је човјек које осјећао дух времена. Док су други хрлили у друге - он је неким унутрашњим чујлом предосјећао да се у одбојци крила клица успјеха будванског спорта. Дружежње са овом игром почео је у вријеме када је на терену било више играча него гледалаца око терена, а сама одбојка сматрана нижерадним и непопуларним спортом. Већ тада је сањао да Будва добије прволигаша. Његов сан је постао јава, али он није могао да уживи у њему. Умро је управо те године када је одбојкашки клуб, тада „Авале“, заиграо у Првој лиги. Није стигао да одгледи ниједан прволигашки меч будванских одбојкаша, а они који ће се са одбојкашком лоптом винuti у југословенске висине памтиће потресне приче о томе како је некад чика Вељко, болешлив, пљувао крв у марашицу покрај аут-линије, али није хтио да напусти дворану прије посљедњег судијског звијеждука, док не види исход утакмице.

У историји одбојкашког спорта у Будви било је сјајних радника, великих ентузијаста, има их и данас. Али, у легенду је ушао само један, оригиналан и непоновљив - Вељко Маровић.

У клупским витринама одбојкашког клуба, данас „Будванска ривијера“, поређани су пехари, сложени по значају такмичења на којим су освојени, или нам се бар то чини, а на зидовима окачене слике екипа, од

прве 1976. године, па све до ове данашње. Једна слика ипак некако је издвојена. На питање шта представља, у клубу добијете одговор „као из топа“: то је слика из маја 1979. године, посли-

Оригиналан и непоновљив:
Вељко Маровић

је утакмице са „Никшићем“ коју смо добили са 3:2. Била је то утакмица важнија од побједе. На тој утакмици први пут се појавио Вељко Маровић и од тада, па све до његове смрти,

ти, 25. јула 1992. године, траје његово непрекидно друштво са одбојком и „Авалом“. И ако нарушено здравља читавог себе предава је одбојци.

У ријетким часовима одмора, између путовања, утакмица и тренинга, које је редовније посјећивао од многих играча, непрестално је проводио размишљајући о одбојци. У једном цепу носио је списак играча који играју, на коме је, за себе, правио најбољу поставу коју никад (ама баш никад) није предлагао тренеру, а у другом цепу листу - скривену и од најближих сарадника, новог и јачег тима, кадрот да постигне најбоље резултате. И по правилу, у том саставу „Авале“ би за почињала следеће првенство. Такав је био и остао, све до своје смрти, Вељко Маровић.

Ово је само дјелић из биографије једног човјека у чију се част одиграва меморијал „Вељко Маровић“, а у породици Маровића његову љубав млади слједбеници продужавају на друге начине - синовац Драган је директор Клуба, а о каквом је маштао Вељко, а Драганов синовак Милош, наставља успјешно да игра у оној лиги коју је Вељко деценијама сањао и пријељивао.

Нагледали су се будвански одбојкаши разних струčњака и заљубљеника у ову игру, али неког ко ју је волио попут Вељка засигурно нису срели, зато је он за њих остао легенда.

Драган КЛАРИЋ

ИСТРГНУТО ОД ЗАБОРАВА

БОВЛИНГ КЛУБ „МОГРЕН“

У хотелу „Интернационал“, о коме многи Будвани сада бирами ријечима и са посебним осјећањем причају, смјештеном прије земљотреса на просторима данашњег туристичког насеља „Словенска плажа“, поред многобројних ванпансионаских садржаја, налазила се и куглана са шест стаза.

До касно у ноћ гости хотела, будвански младићи, а понајише угошћитељски радници запослени у том и околним хотелима, вријеме су проводили бавећи се бовлинг куглањем, у Будви тада недовољно афирмисаним спортом.

На идеју да се званично оснује клуб први је дошао Владо Краповић. Крајем 1973. године одржана је оснивачка скупштина Бовлинг клуба „Могрен“ на којој је за предсједника изабран Шћепо Бурић, а за секретара Стојан Солујић. Већ на старту клуб је окупио више од 20 активних чланова. На такмичења се није дуго чекало. Наредне године организовано је и првенство Будве.

Постигнути резултати на првенству били су само за нијансу слабији од тадашњих најбољих југословенских резултата, што је куглаше из Будве упућивало да прецизност и ниншанске справе пројаве на савезним такмичењима.

Куглана хотела „Интернационал“ била је једна од

јан Солујић и Михајло Ђикановић.

Седам дана касније, 12. марта, одржано је и првенство Црне Горе. Прво место и титулу првака

Кружић, Ђикановић, Миловић, Краповић, Никчевић, Масловар.

Горе поменута такмичења била су добра увертира за наредно првенство Ју-

освајањем титуле вицепашмпијона Југославије куглаци „Могрена“ задавили су све познаваоце овог спорта на југословенским просторима. Сребрном ме-

зиј, Јово Миловић и Јубо Пињатић. Прво место на првенству припало је „Грамошници“ из Загреба са 6296 поена, „Могрен“ је био други са 6242, а „БК 2000“ из Јубљане трећи са 6223 поена.

У игри парова куглаци „Могрен“ Никчевић и Радовић са 2213 поена испред Хорвата и Белцијана из екипе „Змаја“ из Јубљане, који су сакупили 2199 поена, освојили су прво место и златну медаљу. Освојено четврто место у појединачној конкуренцији са 3629 поена омогућио је Владу Радовићу да се нађе у југословенској репрезентацији која је на Европском првенству у Хелсинкију од 14. до 24. јуна освојила шесто место.

Од активности бовлинг клуба „Могрен“ биљежимо и наступ на Купу Југославије, 1978. године у Дубровнику, на коме су куглаци из Будве, освајањем другог места, поново потврдили да се налазе у самом врху југословенског бовлинг куглања.

Нажалост, послије катастрофалног земљотреса у коме је до темеља страдао хотел „Интернационал“, и поред тога што је бовлинг стаза спасена и пренесена у Петровац, престају све активности бовлинг клуба „Могрен“.

Припремио:
Драган КЛАРИЋ

Бовлинг клуб „Могрен“

Црне Горе освојио је Владимира Радовића, друго Ивица Јановић, а треће Јубо Пињатић, затим Стојан Солујић, Михајло Ђикановић, Жарко Кале-

даљом окитили су се: Владимира Радовића, Милана Никчевића, Ивица Јановића, Стојана Солујића, Михајла Ђикановића, Жарко Кале-

СПОРТ

РАДИО

ПРВЕНСТВО ЈУГОСЛАВИЈЕ У ОДБОЈЦИ

„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“, НА КОЉЕНИМА**„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“-„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“ 3:1 (20:25, 25:22, 25:15, 25:23)**

Будва: марта
Медитерански спортски центар
Гледалаца: 1200
Судије: Јовановић (Београд) и Мујић (Ужице)
„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Перешић, Николић, Гиљача, Мијовић, Мајдак, Бонић, Поповић, Вујовић, Рельић, Јановић, Затрић, Маровић.
„ЦРВЕНА ЗВЕЗДА“: Божиловић, Бранковић, Ласић, Вукановић, Стојковић, Мрђа, Станковић, Перешић, Кочавчић, Ђелица, Томић, Јанић.
Побједом против „Црвене звезде“ одбојкаши „Будванске ривијере“ завршили су званични дио првенства у

стви у Првој савезној лиги и са треће позиције дочекују мечеве четвртфинала плјеј-офа.

Почетак утакмице припајаје одбојкашима прве-бижелих, који су први сет ријешили у своју корист са 25:20. И почетак другог сета припаја је чети тренера Павличевића.

Тренер Вуковић честим изједињенима и прекидима игре успијева да постави сачињену од шест у том моменту најрасположенијих играча за игру и ствари појако долазе на своје. Наредна три сета одбојкаши „Будванске ривијере“ рjeшавају у своју корист и тако утакмицу преокрећу у

своју корист. Побједа против „Црвене звезде“ повратиће донекле изгубљено самопоуздање у редовима будванској лигаша пред поче-

так утакмица плјеј-офа. Освајањем трећег мјеста „Будванска ривијера“ је по други пут за редом обезбедила визу за Европу.

КОНАЧНА ТАБЕЛА:

1. ВОЈВОДИНА	18	14	4	46:23	32
2. МИЛИЦИОНАР	18	14	4	45:20	32
3.Б. РИВИЈЕРА	18	12	6	45:29	30
4. БУДУЋНОСТ	18	11	7	36:29	29
5. ПАРТИЗАН	18	10	8	37:31	28
6. СМЕДЕРЕВО	18	8	10	37:39	26
7. Ц. ЗВЕЗДА	18	7	11	32:41	25
8. БОРАЦ	18	6	12	30:47	24
9.М. РАДНИК	18	5	13	22:46	22
10.РИБНИЦА	18	3	15	22:49	21

Из лиге је испала „Рибница“

Д.К.

ОДБОЈКА: ЧЕТВРТФИНАЛЕ ПЛЕЈ ОФА

ДРАМА У ПЕТ СЕТОВА

„Смедерева“ одиграла су три утакмице четвртфинала плјеј-офа за првака Југославије у одбојци.

Прво су одбојкаши „Смедерева“ побједом у Смедереву, 18. марта, резултатом 3:2 дошли у водство 1:0 у побједама, а самим

тим и стекли психолошку предност пред двије наступајуће утакмице.

У уторак 21. марта, послије велике борбе, одбојкаши из Будве резултатом су изједначили у побједама 1:1. Тако је у сали МСЦ у петак вече, 24. марта, одиграна трећа одлучујућа утакмица - такозвана мајсторија. Овога пута психолошка

предност била је на страни домаћих одбојкаша. Међутим, само довољно неупућени у забивања у одбојкашком спорту, су прије ове утакмице говорили да ће трећу, одлучујућу, утакмицу лако ријешити у своју корист.

У предивном амбијенту, који одавно није виђен на било којој спортској манифестији у на-

шем граду, уз директан телевizijski пренос, одбојкаши ова два тима одиграли су меч који је најприје лично на драму у пет чинова.

Фанатично бодрени преко 1200 навијача са трибина МСЦ, које су биле премале да приме све one који су жељели да одгледају ову утакмицу, одбојкаши „Будванске ривијере“ први сет ријешили су у своју корист са 25:22. Међутим, други технички тајм-аут, у првом сету, одбојкаши „Смедерева“ дочекали су са поеном разлике 16:15.

Слиједи затим двојни блок Николић-Перошић, затим блок, један на један, Марка Вујовића, одлична игра у одбрани, сигурна у завршници, па је сефамор у том моменту показивао резултат 21:17 у корист домаћина. Смиреном игром изабраници Веселина Вуковића се приводе крају и долазе у водство 1:0. У другом сету водила се права рововска борба. Послије чак 22 изједначене одбојкаши „Б. ривијере“ пети одлучујући сет ријешавају у своју корист са 15:6, а самим тим визирају карту за полуфинале плјеј-офа, где их очекује екипа „Милиционара“.

Д.

ПРВА САВЕЗНА ФУДБАЛСКА ЛИГА - 32. КОЛА

„МОГРЕНУ, БОДОВИ СПАСА“**„ПРОЛЕТЕР“-„МОГРЕН“ 1:2 (0:1)**

Зрењанин: 25. марта
Стадион: „Пролетера“
Гледалаца: око 1000
Судија: Крстић Филиповић (Београд) 7
Стријели: Радојевић у 40. и Станковић у 80. минуту за „Могрен“, а Зорић у 60. мин. за „Пролетер“ жути картони: Богић, Жука, Родић, Тадић („Пролетер“) Еркулан, Радојевић и Ђуришић („Могрен“)
Првени картон: Жука и Вукашиновић („Пролетер“) и Бер-

куљан и Радојевић („Могрен“) „ПРОЛЕТЕР“: Тодић 6. Закић 6, Снегић 6, Вукашиновић 6, Пековић 5 (Зорић 6), Љубеновић 6, Маринковић 6, Младеновић 6, Жука 5, Родић 5 (Јововић 6), Богић 6.
„МОГРЕН“: Шушкавчевић 9, Станковић 7 (Жижић 6), Рађеновић 7 (Вушуровић 6), Вукотић 7, Белада 7, Ђуришић 7, Радојевић 8, Мирковић 7, Букашиновић 7, Војводић 7, Беркуљан.

И ако са десет играча, након искључења Беркуљана већ у 15. минуту, фудбалери „Могрена“ више него заслужено побиједили су фудбалере „Пролетера“ у Зрењанину и тако поново створили реалне шансе да се и у наредној години такмиче у најелитнијој фудбалској лиги. Са играчем мање пуних 75 минута, изабраници тренера Батровића пружили су најбољу партију у овогодишњем првенству на гостујућем

терену. Послије кикса Вукашиновића у брзом контрападу, бронзог Радојевића довођи играче „Могрена“ у водство 1:0. Ударцем главом Зорић у 65. минуту поравнива резултат на 1:1, да би такођер ударцем главом бек „Могрена“ Станковић у 80. минуту поставио коначан резултат и тако донио бодове вриједне злату свом тиму, у борби за очување првог пласмана.

К.

ПРВА САВЕЗНА „ЈУВАЛ“ ВАТЕРПОЛО ЛИГА

**СА ПОЛА СНАГЕ
ДО ПОБЈЕДЕ****„БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“- „СТУДЕНТ“ 12:7 (1:1, 6:1, 1:2, 4:3)**

Котор: 25. марта
Базен: „Надежа Бућин“
Гледалаца: 50
Судије: Д. Ачић и Драгомановић („Котор“)

Играч више: „Будванска ривијера“ 4-2, Спартак 5-3 „БУДВАНСКА РИВИЈЕРА“: Франета, Божковић, Ковачевић, Јововић 1, Мировић 1, Бајковић, Митровић, Ђирковић 3, Кикићанин 1, Њишићи 3, Пантелејић 2, Удовићић 1, Мировић, Вукчевић.

„СТУДЕНТ“: Биличар, Стевановић, Росић, Марко Марковић, Новаковић, Саковић, и Стојановић 1, Дре-

новац, Милан Марковић 3, М. Стојановић 1, Голубовић 2, Савић, Ивановић.
Без већих напора, како се то и очекивало, ватерполисти „Будванске ривијере“ савладали су тим београдских „Студената“. Домаћи играчи тешко су проналазили додатни мотив да на овој утакмици покажу све своје квалитета. Тренер Андрија Поповић током утакмице прилику је пружио и младим играчима. На крају, била је ово рутинска победа Будвана извојевана са пола снаге.

Д.К.

**ПРОГРАМ
РАДИО БУДВЕ**

ЈУТАРЊИ ПРОГРАМ

7.30-8 Глас Америке
8.15 Генерална најава
8.20-9.30 Блок најавних информација, телефонска укупљања репортера, огласи
9.30 Наградна игра Јутарњег програма
9.50 Што штампа штампа

10.00 Вијести
10.10 Отворени студио
10.30 Маркетингска презентација
10.50 Блок информација
11.00 Мали огласи

ПОНДЕЉАК

11-11.30 Хит дана
11.30-12 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 BBC

12.45-13.0 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.0 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.0 Рекламни спотови, огласи
15.0 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи
музика
15.30-16.0 Новости дана РЦГ

16.00-17.0 Мозаик
17.0 Вијести
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи
Слиједи музика из режије Радио Будве до 7.30

УТОРАК

11.00-11.30 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 BBC

12.45-13.0 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.0 Рекламни спотови, огласи
15.0 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи
15.30-16.0 Новости дана РЦГ

16.00-17.00 Рекламни спотови, огласи
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи, музика
17.30-18.00 Будванска хроника
18.00-19.00 Радио мост
19.00-20.00 Музичка емисија - кантри
Слиједи музика из режије Радио Будве до 7.30

ПЕТАК

11.00-11.30 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-12.15 Рекламни спотови, огласи
12.30 BBC

12.45-13.0 Рекламни спотови, огласи
13.00-14.00 Тема дана
14.00-14.30 Концерт
14.30-15.0 Рекламни спотови, огласи
15.0 Вијести
15.05-15.30 Рекламни спотови, огласи
15.30-16.0 Новости дана РЦГ

16.00-17.00 Спорт и Музика
17.05-17.30 Рекламни спотови, огласи
17.30-18.00 Будванска хроника
18.00-19.00 Радио мост
19.00-20.00 Музичка емисија - канти
Слиједи музика из режије Радио Будве до 7.30

СУБОТА

11.00-11.30 Хит дана
11.30-12.00 Ударни термин за ЕПП
12.0 Вијести
12.05-13.00 Вајаж
13.00-14.00 Породични квиз
14.00-18.30 BBC

19.00-20.00 Музичка пауза, реклами спотови, огласи
20.00-21.00 Нокаут
21.00-23.00 Хајде да се зазамо
23.00-24.00 Музичка емисија

НЕДЈЕЉА

7.30-8.0 Глас Америке
8.15-9.0 Генерална најава, блокови актуелних информација

8.